

ELOFIZETÉS.

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:

Egy évre — — 36 kor.
Fél évre — — 18 kor.
Egy negyed évre 9 kor.
Egy óra — — 3 kor.

Nyilttéri közlemények
megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és osánadi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 854

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Csütörtök, április 5.

A nagybank a háboruban.

Elrettentően szigorú ítéletet hozott ma a bécsi főtörvényszék. Börtönbüntetésekkel osztozott előkelő bankigazgatóknak, nagytekintélyű bankvezéreknek, akik a háború alatt olyan jövedelmet szereztek, hogy a magánvagyonuk kamataiból akár fejedelmi udvartartásra is telt volna. A Depositen-bank vezetőit azért büntözték be, mert meg nem engedett eszközökkel, áruk felhalmozásával, a közönség súlyos megkárosításával, a hadsereg érdekeinek könnyelműen büns feláldozásával jutottak megszámlálhatlan ezresekhez. Az ítélet megmondja, hogy az a nagybank, amelynek elnökét most megfosztották szabadságától, a fogyasztó és az eladó közé tolokodott és jogtalan módon drágította meg az életszükségleti cikkeket. A nagybank felcsapott kereskedőnek, iparosnak, s elvonta az árut rendeltetési helyétől.

Nálunk is sok támadás érte a képviselőházban a magyar nagybankokat és azzal a váddal illették közgazdasági életünk eme hatalmas tényezőit, hogy élelmiszer üzleteikkel megdrágítják megélhetésünket. A képviselőházban Tisza István gróf a maguk értéktelenségére szállította le eme vádakát, amelyeket jórészt a pártpolitikai elfogultság sugalmazott. A miniszterelnök rámutatott azokra a nagy feladatokra, amelyeket a mi nagybankjaink teljesítettek a háború folyamán. Nélkülük igen sok közgazdasági intézmény megvalósulatlanul maradt volna, számos okos terv csirájában meghal és nem teremt új lehetőségeket munkaalkalmak megszerzésére. A magyar nagybankok más szempontból ítélték meg a pénzügyi tőke szerepét a háboruban. Ez a tőke kell, hogy a közgazdasági életben erjesztő szereppel bírjon. A nagybank a motorja legyen a kereskedelmi és ipari vállalkozásnak, de maga ne akarjon se kereskedő, se iparos lenni. Ne kívánjon olyan feladatot betölteni, amelyet a tekintélyes multtal és bő tapasztalatokkal bíró magyar kereskedelem a közjó érdekében teljes megelégedéssel old meg. A magyar pénzügyintézetek legtöbbször ilyen nézőpontból ítéli meg a reája bizott tőke szerepét és csak igen kevesen vannak, akik e helyes elvtől eltérően hadseregi marhaszállítással, vagy élelmiszer liferálással akarják gyarapítani az osztalékot. A nagybank ám alapítson gyárakat, finanszírozzon hadseregszállításokat,

helyezze el tőkéit jó kereskedelmi és ipari cégeknél, de maga ne nyuljon se a rőfhoz, hogy katonapostot mérjen, se a mázsához gabonát mérni, se a malátához sörgyártás céljából. Aki másképpen ítéli meg a banktőke szerepét, a fölött most könnyen mondanak ítéletet — öfelsege a király nevében. (—)

Elfoglaltuk

a toboli hídő-állást.

Budapest, április 4. (Hivatalos.)
A főhadiszállás jelenti:

Keleti harctér:

Mackensen vezértábornagy hadseregének arcvonala:

Nincs jelenteni való.

József főherceg vezérezredes arcvonala:

Egy osztrák-magyar repülő Ana vidéken légi harcban lelőtt egy orosz Nicuporte repülőgépet.

Lipót bajor herceg vezértábornagy arcvonala:

A Stochod középső folyásán elfoglaltuk a toboli hídő-állást és jelentékeny zsákmányt ejtettünk. Ezenkívül sok helyen ujjaéledt a tüzérségi tevékenység.

Keleti és délkeleti hadszíntér:

Nem volt különös esemény. Hőier altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Klienc ellenséges repülőgép elpusztítása.

Élénk tüzértűz az orosz fronton.

Berlin, április 4. (Hivatalos.) A nagyfőhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér:

Lenstől Arrasig tegnap is élénk volt a tüzerharc. Stigueutitől nyugatra és a Somme és Oise között a franciák folytatták heves felderítő támadásaikat. Véres áldozatokkal fizették meg azt a területet, amelyet mi lépésről-lépésre adtunk fel. Laffaurnál, a Soissonstól északkelet felé vezető ut mentén erős tüzzel bevezetett francia előretörések meghiusultak. A Reimsban és környékén észlelt ütegeket, erődítő munkálatokat és mozdulatokat tüz alá vettünk. Repülőink klienc ellenséges repülőgépet és két kötött leggömböt lőttek le.

Keleti harctér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy arcvonala:

A tenger és a Pripjat között a tüzérségi tevékenység több szakaszon élénk volt. A Stochod középső folyásán az oroszok által a nyugati parton tartott toboli hídő-állást csapataink elfoglalták és ez alkalommal tekintélyes zsákmányt ejtettek. A Zlocow—tarnopoli vasut mindkét oldalán időnként fokozódott az ágyuharc.

József főherceg vezérezredes arcvonalán és Mackensen vezértábornagy hadcsoportjánál a helyzet változatlan.

Macedóniai harctér:

Csekély harci tevékenység. Repülőrajaink a vertekopi pályaudvart, Vodinatól délkeletre, bőségesen bombázták. A bombázás okozta tüzet fényképezés segítségével megállapítottuk. — Ladenzorff, első főszállásmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

LEGUJABB.

Ejzel 2 órakor érkezett
telefonjelentés.

Romanow Miklós kérése a kormányhoz.

Rotterdam. Londoni jelentések szerint állandóan nő az a nyomás, amelyet a radikális pártok gyakorolnak a kormányra abban az irányban, hogy a cárnét a Protopopov ellen emelt hazaárulási perbe bevonják és külön hazaárulási pert indítsanak a cárné ellen. A cárnét azzal akarják megvádolni, hogy rokonaival összeesküvést szőtt Oroszország ellen és a cárnét ezért teletlösségre kell vonni. A kormány arra törekszik, hogy a cárt és a cárnét külföldön helyezze el.

Basel. A cár az azzal a kérelemmel fordult az ideiglenes kormányhoz, hogy engedjék meg, hogy családjával együtt Svájcba utazhassék, hogy ott visszavonulva Romanow Miklós név alatt életének hátralevő napjait eltöltthesse.

Luganó. A Corriere jelenti Pétervárról: Kiderült, hogy Mária Pavlovna nagyhercegnőt azért tartóztatták le, mert a házkutatáskor megtalálták Vaszilikoff kisasszony levelezését nála, amely áruló adatokat tartalmaz. Miljukov erről a nőről úgy beszélt, hogy a legveszedelmesebb német ügynök. A nagyhercegnő vitte az udvarba Vaszilikoff kisasszony levelezését, amely Németország utasításait tartalmazta a cárnéknak.

Több a fiugyermek a háboruban.

Írta: Mamloek G. dr.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Már régóta el van terjedve az a nézet, hogy minden háboruban különösen a fiu gyermekek száma szaporodik meg. Azt mondták, hogy a természet gondoskodik az elpusztult férfianyag pótlásáról és a szabályozás egészen önmagától történik. Ennek a véleménynek alapjául szolgáló adatok nagyon bizonytalanok voltak, de mindezek dacára 1871-ben azt mondták, hogy feltűnően szaporodott a fiu gyermekek születése. Mint tudjuk Franciaországra vonatkozólag ez éppen nem igaz, sőt a poroszországi statisztika 1868—1872-ből sem ad erre vonatkozólag biztos támasztékot.

Aki a születendő gyermek nemének biológiai problémájával jobban foglalkozott, az tudja, hogy Góthének van igaza, aki azt mondta, hogy a természet fátyolát nem lehet leszakítani. A tudósok hosszas kutatások után Corrensz tanárnak, a híres biológusnak adtak igazat, akinek a munkálatai ahhoz az eredményhez vezettek hogy ép annyira lehetetlen előre meghatározni a születendő gyermek nemét a saját akarataink szerint, mint amilyen lehetetlen a kör négyeszesítése, vagy pedig a perpetuum mobile praktikus megoldása. Ezt mondta Corrensz tanár 1912-ben a természet-tudósok kongresszusán Műnszterben.

De ha a tudománynak valamelyik ágában, úgy éppen ebben nem szabad megelegedni Faustnak azzal a szavával: „látom, hogy nem tudhatunk semmit.“ Most újra felvetődik a régi kérdés: lehet-e változtatni a két nemnek számbeli viszonyain. Az bizonyos, hogy állandóan több fiugyermek születik, mert száz leánygyermekre százhat fiu jut, tehát ennek a számnak jelentékeny emelése javítaná meg a fiukra vonatkozólag kedvezőbbben a viszonyt.

A következők a női klinikákon tapasztaltak alapján mondatnak el és ama bizonyára ehangzó váddal szemben, hogy a statisztikával mindent belehet bizonyítani, előre hangsúlyozni kívánom, hogy én semmit sem akarok bizonyítani, hanem csak tényeket akarok elmondani. Megjegyzem, hogy az esetek mind kétségen kívül állók és oly helyekről származnak, ahol azok már messzemenő vizsgálat alapjául szolgáltak. Azért indultam ki a szülészeti klinikák adataiból, mert az ott eszközölt vizsgálatok azt mutatják, hogy itt nem haszontalan és értéktelen véletlenekekről van szó. Az ember egész bátran elmondhatja, hogy tárgyi momentuma van annak, hogy a háboruban feltűnően nagyobb a fiu gyermekek születésének a száma. Ezt a véleményt, már mint említettem, azelőtt is hangoztatták, most azonban már ideje, hogy exalt kutatás és kritika minden eszközeivel vizsgáljuk meg ezt a problémát.

— Arról van szó, hogy a házastársak hosszabb ideig tartó szétválása kedvezően befolyásolja a fiugyermekek születését. A háboru hosszú tartama ugyszólván tömeges kísérletre adott alkalmat és így jutottak el a tudósok a hadi házasságok és a férjek szabadság idejét figyelve ahhoz, hogy végső következtetéseket vonjanak le. Siegel dr. a freuburgi szülészeti klinika tanára eszközölt ilyen irányu vizsgálatokat.

— Ugy találta, hogy a háboruval közvetlen érintkezésbe jutott férfiak gyermekei igen gyakran fiuk. Olyan házasságoknál, amelyeknél az állandó együttléte a háboru alig zavarta meg, a viszony ez volt: száz leány és kilenvenkét fiu, azaz még kevesebb, mint a békében, amelynek átlaga 100, 106. Ott azon-

ban ahol a szétválás a háboru következtében hosszabb ideig tartott, a viszony 100, 117, illetve 122.

— Tehát Siegel tanár véleménye szerint tény az, hogy a háboru különösen kedvezően befolyásolja a fiu gyermekek születését. Ilyen irányu dolgozataiban rámutatott arra, hogy ez a tény az 1870—71-iki háboru után csak nagy vonásokban jelentkezhetett, mert a mai viszonyokhoz képest a férfiaknak igen kis része vett részt abban a háboruban. Azt hiszi, hogy még ma is határozatlan körvonalúnak tűnik fel ez a tény, hogyha válogatás nélkül állítjuk egymással szembe a béke és a háboru születéseit. Azonban azokon a klinikákon, ahol az ugynevezett „szabadságos gyermekek“ a háboruból szabadságra hazatért férj által nemzett gyermekek születnek, már határozott körvonalakat kapunk és teljesen tiszta a kép, ha csak a hadi gyermekek statisztikáját nézzük.

— Az első pillanatban, ezek az állítások kétségkívül meglepőek és bizonyos, hogy ellentmondást fognak kelteni, ami már részben meg is történt. Így például az erlangeni női klinika tanára Prill dr. nem járult hozzá a freuburgi megállapításokhoz és azt mondja, hogy az ő klinikáján a leányzülések száma nagyobb. Ugyanez az eset Düsseldorfban, Jénában Münchenben és Boroszlóban, Frankfurtban, Göttingában és Königsbergben, valamint a berlini Augusztá-Viktória kórházban sem figyelték meg nagyobb számú füzülést. A berlini Charite női klinikán 1915-ben a viszony 100, 120. 1916-ban azonban már csak 100, 105. Ugyanez körülbelül Würzburgban is az eset. Schauta tanár bécsi klinikáján a viszony 100 102.

— Ezzel ellentétben azonban a strassburgi női klinikán feltűnően nagy 1917-ben a fiu gyermek születések száma, úgy hogy a viszony 100 : 123. Másrészt a berlini egyetemi klinikán és Giesenben is a fiugyermekek születésének jelentékeny szaporulatát figyelték meg. Ruge Károly dr. egyetemi tanár megállapítása szerint a viszony 100 : 111, a charlottenburgi női klinikán 100 : 119, a Virchow-kórházban 100 : 124, Giesenben 100 : 111, sőt Greifswaldban a háboru második évében 107 női gyermek születéssel szemben 154 fiugyermek születése áll. Ezekből az adatokból, amelyek mind 1917-re vonatkoznak, az ember hajlandó elfogadni azt a véleményt, hogy „azok a harcok, akik a fronton vannak és csak ritkán jönnek szabadságra, túlnyomó részben fiukat nemzenek.“ Bonnban a viszony 100 : 121, Heidelbergben 100 : 117, a kölni bábaképző intézetben, pláne 100 : 130, Hallában 100 : 123.

Amint látható tehát igen sok kórházban a rendes viszonyszámok tetemesen megváltoztak a fiu szaporulat javára. Lehet, hogyha a összes német kórházak adatait összefoglaljuk, hogy ez a viszony nem mutat majd ilyen kedvező képet, de az egyes adatok nem vesztenek érdekességükből és értékükből.

Mi a tanulság a valóságban ezekből a számokból?

Határozottsággal tehát nem mondhatjuk, hogy a háboru következtében a fiu születések általánosságban szaporodnak, mert a jelen pillanatban rendelkezésre álló anyag ez kétségkívül nem bizonyítja. Az a sokféle szempont, amelyekből ezek a viszonyszámok keletkeztek és az a sok mellékes körülmény, amely még ismeretlen, nem nyújt még biztos alapot a té-

tel felállítására. Ambár függetlenül teljesen a német kutatástól ugyanerre a véleményre jutott az angol orvosi tudomány is, amely azt mondja, hogy a háboruban hat percentsal született több fiugyermek, mint a békében.

Egy dolog teljesen bizonyos és ez az, hogy mindenütt, ahol feltűnően sok fiugyermek születést találunk, megállapítható, hogy ez összefüggésben van a háboruval. Vajjon Siegel tanárnak a metódusa helyes-e, ezt nem lehet ma eldönteni. De a mint a háborus tapasztalatokat értékesíteni kötelességünk, a fertőzés, a nemi betegségek és más egészségügyi kérdések terén, annál fokozottabb mértékben kötelességünk ott, ahol nemesak az egészségről, hanem az életkérdésről van szó.

Fischer Richard „haza jött.“

— A hősi halált halt főhadnagy hazai földben. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Haza jönnek. A fronton túlról, ahol már nincsen türelmetlen békevárás. Mintha azok előtt járnának, akik, az élők, a frontról, talán nemsokára csapatostól szintén megjönnek. Azokat, akiknek nem jutott az az öröm részül, a halottakat, előre bocsátják.

A szerbiai nagy temetőből Aradra jött az este egy hősnak holttesta, koporsója, ceruzairású fejfája. Amíg a háboruba nem szőlítoták, komoly, munkás, fiatal gazdaember volt, három éves férj, egy esztendő apa, igen sok aradinak jó barátja, kedvelt ismerőse: Fischer Richárd földbéri. A második, diadalmas szerbiai offenzíva kevés életet kívánt, de az övé azok között volt.

Az ötödik gyalogezredhez vonult be, a szatmári bakákhoz, akik majdnem olyan bőkezűek voltak a maguk véráldozatával, mint a negyvennégyesek, a nyolcvankettősök meg a többiek. Mint hadnagy az orosz fronton harcolt; több hónapos küzdelem után betegen került haza. Főlépülve újra jelentkezett az ezredénél; főhadnaggyá lépett elő, azután Szerbiába került, az égeri Landsturm-zászlóaljhoz beosztva.

Itt csinálta az előnyomulást, Valjevón, Csacakon, Kraljevon túl. A Montenegróval határos hegyek között, a Vransvica-planinán 1915. november 9-én egy éjszakai ütközetben támadásra vezényelte a századát. Az ütközetben fejlődés érte és halálát okozta. Mellette esett el hű tisztiszolgája is: ketten, akik magyarok voltak az égeri osztrák népfölkelők között.

A győzelmes ütközet után, a csatatérhez közel, a szerb falu egy kertjében temették el. A főhadnagy szerencsétlen sorsáról a zászlóalj parancsnoksága megindult levélben értesítette feleségét. A hadvezetés pedig néhány héttel előbb már csak az özvegynek küldhette meg Fischer Richárd kötelességtudásának, katonaszerényének jutalmát: a hadiékítményes harmadik osztályú érdemkeresztet.

Mihelyt a körülmények és a megszállott területek parancsnokságai lehetővé tették, családja megtette a lépéseket Fischer Richárd holttestének hazahozatala érdekében. A holttestet a múlt hónapban, a kraljevói kerületi parancsnokság kiküldöttjének jelenlétében exhumálták és Aradra szállították. Tegnap este érkezett meg a koporsó.

A hősi halált halt főhadnagyot pénteken, április 6-án délután fél három órakor fogják az aradi zsidótemetőben, a hazai földbe temetni.

Wilson jövő héten békeajánlatot tesz.

— Készülődés a háborúra. — Az amerikai németek sorsa. —

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Basel. A Daily Croniclenek jelentik Newyorkból: Alaposnak van arra a feltevésre, hogy Wilson elnök korábbi békejavaslatát most mint hadviselő fél hatékonyabban újból fel fogja venni. Hír szerint az elnök minden kétséget kizáró jegyzéket fog a béke ügyében intézni a jövő hét folyamán az összes hadviselő és semleges államokhoz.

Amszterdam. A londoni börzén annak ellenére, hogy Amerika belépett a háborúba, a hangulat nagyon nyomott volt, amit a súlyos belpolitikai válságúakkal hoznak összefüggésbe.

Washington. A kormány a két házhoz határozatot küldött, amely kijelenti, hogy Németországgal hadiállapot áll fenn. A határozat tárgyalását egyelőre elhalasztották.

Amszterdam. A Reuter-ügynökség jelentése szerint Wilson elnök beszédét a kongresszus lelkes tetszéssel fogadta. Hír szerint a kongresszus április 7-én tárgyalja a hadiállaputra vonatkozó javaslatokat és azt hiszik, hogy egy-két napon belül elfogadják azokat. A demokrata-párt vezetősége elhatározta, hogy a szenátusban állandóan ülésezik mindaddig, míg a háborus határozati javaslatokat nem fogadják el.

A Daily Mail jelenti Newyorkból: Baker amerikai hadügyminiszter az amerikai kormánynak az Amerikában élő németekkel szemben követendő álláspontjáról a következő nyilatkozatot tette: Azokat a németeket, akik szabályszerűen be fogják tartani továbbra is az amerikai törvényeket, meghagyják teljes mozgási szabadságukban. Azért jutottunk erre az elhatározásra, mert beláttuk, hogy csakis ilyen eljárás méltó a független állami szabadságukért küzdő Egyesült-Államokhoz és hogy ez felel meg a mi méltóságunknak. Tudjuk aztán azt is, hogy a németek azok, akik mindig arra törekednek, hogy az amerikai törvényeket szigorúan betartsák, mert ezekben a törvényekben a civilizáció törvényeit látják.

A Daily Mail jelenti Newyorkból: Jelenleg Amerikában tizenkét millió német él. Ezek közül mintegy ötszáz ezer ember elhagyta az Egyesült-Államokat és az itt maradt németeknek körülbelül tele még ma is a német védkötelezettség alatt áll, sőt nagy részük tartalékos katona. Az amerikai kormány először ezeknek internálását akarta. Minthogy két és fél millió munkást vonnának el ebben az esetben az amerikai iparüzemekről, ami súlyosan érintené az amerikai ipari viszonyokat, a kormány arra a megállapodásra jutott, hogy ettől a tervétől eláll.

Genf. A legutóbbi tizenkét nap alatt több, mint tízezer mexikói hagyta el Amerikát.

Genf. Washingtoni jelentések szerint, mielőtt a kongresszus elfogadja Wilson elnök üzenetét, az elnök válaszolni fog Ausztria-Magyarország legutolsó jegyzékére a tengereljáró hadjárat ügyében.

Hága. Washingtoni jelentés szerint a kormány nagyszabású óvintézkedéseket tett és eddig harmincnyolcezer embert küldött ki a hidsk, kikötők és municiógyárak részére.

Chamberlain szenátor a hadügyi bizottság elnöke törvényjavaslatot nyújtott be félmillió 20 esztendőes férfinek katonai kiképzésre vonatkozólag, azonkívül, hogy Wilson elnököt, hatalmazzák föl a 20—28 éves férfiak katonai kiképzésének elrendelésére.

A tengerészeti minisztérium intézkedett hogy az amerikai flotta az entente hatalmak flottájával együtt működjék.

Rotterdam. Newyorki jelentések szerint vasárnap tizenhárom felfegyverzett amerikai kereskedelmi gőzös elhagyta a newyorki kikötőt és a német zárlat felé indult.

Odescalchi Zoárd herceg öngyilkossága.

(Saját tudósítók telefonjelentése.)

Odescalchi Zoárd Jenő herceg, főrendiházi tag, szabolcsvármegyei nagybirtokos tegnap este hét órakor a nyirbogdányi járásban levő demecseri ipartelepen fölé lőtte magát és azonnal meghalt.

A herceg a háború kitörésekor, mint huszárzászados bevonult katonai szolgálatra. Barátai körében ebben az időben azt hangoztatta, hogy szabad csapatokat fog szervezni. Közben azonban segédszolgálatosnak minősítették és megállapodást kötött a hadügyminisztériummal, hogy demecseri birtokán ipartelep létesít, amely a háború alatt az állam tulajdonát képezi és a háború után az ő birtokába megy át. A demecseri ipartelep, melyen káposztasavanyító-, zöldségszárító-, hordó gyárat és cipőgyárat rendeztek be, hamarosan hírhedtté vált az egész országban. Alig akadt kereskedő, aki megbízást fogadott volna el a hercegtől. Mert megtörténtek olyan esetek, mint az, amikor a káposzta ára esni kezdett, a herceg, aki magas áron vásárolt, a legnagyobb presszióval arra vette rá üzletfeleit, hogy álljanak el a szállítástól. A herceg a múlt év őszén olajgyártásra rendezte be ipartelepét és ekkor a herceg a monarchia egész márktermésének összevásárlására megbízásokat adott.

Közben azonban a mák árát maximálták és a herceg ezután a vásárlásokról lemondott, ami ismét sok kellemetlenséget okozott neki. Ezekből az ügyekből kifolyólag panaszokat adtak be a herceg ellen, sőt feljelentést tettek a herceg ellen az ipartelepen alkalmazott orosz foglyokkal való bánásmód miatt is úgy, hogy eljárás indult meg, megtudandó, hogy mi történt az ottani üzemeken. A herceg, aki állandóan tuzséri kastélyában tartózkodott, kedden reggel kapott értesülést, hogy demecseri birtokán tizennyolc tagú katonai bizottság szállott ki. A herceg még aznap a birtokra utazott és ott a bizottság elnöke kijelentette neki, hogy megbízása van arra, hogy lefolytassa a vizsgálatot az elhangzott panaszok miatt. Odescalchi herceg látszólag nyugodtan fogadta

ezt a kijelentést, később azonban bevonult kasszélyának szobájába és ott agyonlőtte magát.

Halálának híre a fővárosban nagy megütközést keltett. Barátai körében azt beszéltek, hogy nem volt oka arra, hogy a bizottság vizsgálata előtt a halálba meneküljön. A főrendiház elnökségét is értesítették a halálesetről, mert a herceg a főrendiháznak tagja volt.

A vizsgálatot tovább folytatják, hogy volt-e oka a hercegnek az öngyilkosságra, vagy csak idegesség adta kezébe a fegyvert.

Szabolcsvármegyében szélteben és hosszában beszéltek arról is, hogy a herceg az ipartelepek és mezőgazdasági üzemek jövedelméből milliókkal gyarapította a vagyonát.

A szerencsétlenségről még tegnap este értesítették herceg Odescalchi Zoárd feleségét, aki Lónyay Pálma grófnő, Lónyay Menyhért volt pénzügyminiszter leánya. A hercegnek, aki 42 éves volt, két gyermeke van. Herceg Odescalchi Zoárd Szabolcsvármegyében nagy szerepet játszott, mint a vármegye törvényhatósági bizottságának virilis jogu tagja.

Kerteket kaptak a Weitzer- és Marta-gyár munkásai.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az állami tisztviselők körében tudvalevőleg mozgalom indult meg, hogy az állam kertgazdaság céljaira adjon földeket a hivatalnokoknak. Az állam maga is arra buzdítja a polgárokat, hogy intenzív módon igyekezzenek kihasználni a buján termő magyar földet, a virágos kertek helyett létesítsenek mennél több veteményes kerteket, mert csak így tudjuk eredményesen felvenni a harcot a gőgös Anglia kegyetlen kiéheztetési politikájával.

Amit az állam csak nehezen és késedelmesen tud megvalósítani, azt két aradi nagy gyári vállalat sikeresen oldotta meg. A Weitzer-vagongyár és a Marta automobilgyár a gyár körül elterülő városi földekből kis parcellákat adott a vállalat munkásainak, hogy a területeket kertgazdaság céljaira kihasználják.

Erről a szociális célt szolgáló nemes cselekedetről a következő nyilatkozatot tette előtünk Hottmann Adolf a Weitzer-gyár igazgatója:

— A várostól tizenkét hold földet bérelt ki a gyár, kis holdankint részben 120, részben 80 korona haszonbér ellenében. Szántással és trágyázással együtt részben 140, részben pedig 150 koronába került a föld kis holdankint. A gyár ezt a bérösszeget kifizette a városnak és felszólította az alkalmazottakat, hogy ki akar 200 négyszögöles kerteket igénybe venni? Összesen 67 család jelentkezett, szóval, aki jelentkezett, az kapott földet, sőt nem is volt annyi jelentkező, mint amennyi parcella rendelkezésre állt és így egyesek 400—600 négyszögöles parcellákhoz jutottak. Ezekon kívül 150 olyan munkása van a gyárnak, akik földet rendelkeznek. A kertgazdaságot művelő alkalmazottaink számára vetőmagvakat, krumpelit, hagymát, puszulyt szereztünk be és reményünk van, hogy a földművelésügyi és a honvédelmi miniszter jóindulatával tengerit is kaphatnak. A föld bérletét és a vetőmag árát a munkások apró részletekben fizetik nekünk vissza. A földet természetesen a város által megállapított áron adjuk át a munkásoknak azzal a könnyítéssel azonban, hogy alig számottevő részletekben kell azt visszafizetniük.

Brusszilov

nem engedi szavazni a hadsereget.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Stockholm. A Fekete tengeri orosz flotta küldöttségének Kerenski a következőket mondotta: Mi szocialista és republikáns vagyok. A kormány-nak most egy feladata van: összehívni az alkotmányozó országgyűlést, hogy az megvédje a nép által kivívott jogokat. Kérem ne higgyenek azoknak a híreszteléseknek, amelyeket a nép között terjesztenek. Entusz vagyok a kormányban és a fejemmel állók jót azért, hogy a népet nem akarják becsapni. Ha a kormány nem teljesítene kötelességét, azonnal visszalépek s önkérem csatlakozom. ez azonban, ismétlem, nem magyarozandó félre.

Stockholm. Pétervárról jelentik: A szociáldemokrata munkások tanácsa bizottságot küldött a frontra a hadsereg önkormányzatának ellenőrzésére és a hadtáp területeken politikai gyűlések tartására.

Stockholm. Hivatalosan jelentik Pétervárról: A forradalmi ideiglenes kormány és a duma végrehajtó bizottsága a munkások és katonák bizottságával folytatott beható megbeszélések után kénytelen volt megengedni, hogy az alkotmányozó gyűlés választására a fronton levő hadsereget, a tiszteket és katonákat is bevonják. A választások a fronton szorosan meghatározott rendszer szerint fognak megtörténni, amiáltal lehetővé válik, hogy nem származik hátrány a frontok védelmére. Minden század választott bizottságot alakít, amely leadja a szavazatokat a zászlóalj bizottságok-

nak, végül pedig ezeket minden ezred bizottsága fogja elvinni. A kormányt erősen foglalkoztatja a választások előkészítése, az összes kormányzóságokba választási biztosokat küldöttek ki, többnyire dumatagokat.

Stockholm. Az orosz kormány a főhadiszálláson tett látogatása alkalmával Brusszilov tábornok a tárgyalások során tiltakozott az ellen, hogy a katonák szavazzanak a választásokon. Az ő álláspontja az, hogy az egész orosz hadsereg minden szavazatát a mostani orosz kormány programjára adja le. Hangoztatta Brusszilov azt is, hogy a főhadiszállásnak teljes rendelkezési szabadságot kell kapnia a háború tovább vitelére vonatkozólag.

A Petit Parisiennek jelentik Pétervárról: Az alkotmányozó ülésre a választásokat legkésőbb a nyár elején fogják tartani. A választásoknak korábbi időpontra való tüzesse nehézségekbe ütközik, mert a választási listák elkészítése lehetetlenség.

Temps jelenti: Anglia és Franciaország külön megbizottakat küldött Pétervárra, akik a kormánynak fontos utasításokat és közléseket tettek.

Pétervár. Beleran tábornokot, a háború technikai kormányzatának főparancsnokát megfosztották állásától és helyébe Schwarz tábornagyot, Botlum, Port-Artur és Vilna erődök volt parancsnokát nevezték ki.

IRODALOM ES MŰVESZET.

Színházi műsor:

Csütörtökön: Csárdás királyné, operett.

Pénteken: Nincs előadás.

Szombaton: Nincs előadás.

Vasárnap délután 3 órakor mérsékelt helyárral: Cigányszerelem, operett.

Este 7 órakor rendes helyárral: Csárdás királyné, operett.

* A "Nővédelmi Hivatal" műsoros délutánja.

A színházban tartja e hó 18-án a Nővédelmi Hivatal műsoros délutánját, melyen Fényes Boriska, Auszterweil Annuska, Csák Anna és Sonn Sári szerepelnek. A gyermekszínház, mely egyik legérdekesebb száma lesz a műsornak, Müttermüller József zene tanár gondos betanításával kerül a közönség elé. A műsort az aradi urleányok műkedvelői előadása fejezi be. Jegyek Scherhagh H. és fia cégnél kaphatók.

* **Ódry Lehel jubileuma.** A Kőlcsey-Egyesület meghívja Arad sz. kir. város közönségét Ódry Lehelnek a magyar kir. Operaház nyugalmazott magánénekesének — születésének 80-ik évfordulója alkalmából — folyó évi április hó 14-én este 8 órakor tartandó jubilaris ünnepére. Az ünnepség sorrendje: 1. Szendrey Mihály az aradi Nemzeti Színház igazgatója előjáró beszédet mond. 2. Ódry Lehel művészi múltjára való visszaemlékezéseit olvassa fel. 3. A magyar kormány képviselője, Arad város közönsége, a budapesti m. kir. Operaház és Nemzeti Színház kiküldöttjei, a budapesti Újságírók Egyesülete, a fővárosi író és művészvilágának meghívott képviselői, az aradi Hírlapírók Egyesülete, az aradi Filharmonia Egyesület, az aradi Nemzeti Színház az aradi írók és Művészek Szabad Társulása stb. és végül a Kőlcsey-Egyesület üdvözlik a művészt, Születés után 4. az aradi Nemzeti

Színház művészei a jubilaris kedvenc operáiból adnak elő valogatott részeket. Belépőjegyek 8 koronától 1 koronáig Scherhagh H. és Fia üzletében a cég szívességéből előre válthatók.

* **Husvét ünnepi előadások.** Husvét vasárnap és hétfőn két-két előadás lesz a színházban. Vasárnap délután 3 órakor egyik legkedvesebb operett, a Tatárjárás van műsoron a főszerepekben Z. Váradi Margit, Horváth Mici, Járni B., Barics, Járni S., Győző, Polgár. Este pedig a legnagyobb sláger operett a Csárdás királyné. Hétfőn délután 3 órakor Legénybucsu kitaláló operett a már ismert elsőrangú szereposztásban, este pedig ugyancsak a Csárdás királyné a mindig zsutolt házakat vonzó sláger operett. Nagypénteken és szombaton két estén nem tart a színtársulat előadást. Ez alatt szorgalmasan készül a legújabb nagyhatású ujdonságra, a Dollárpapára, melyben a társulatnak csaknem minden tagja foglalkoztatva van. A Dollárpapára a Magyar Színháznak legnagyobb sikert aratott szezon slágerje és biztosra vesszük, hogy Aradon is a legnagyobb siker jegyében fog lezajlani.

* **Művész matiné.** Az aradi írók és Művészek Szabadtársulása husvét hétfőjén délután 11 órakor a kulturpalota nagytermében matiné rendez. A matiné voltaképpen a kiállítás termében szándékoztak megtartani; de a nagy érdeklődésre való tekintettel a kulturpalota nagytermét veszik igénybe. A műsoron csupa aradiak szerepelnek. Várnai Jenő, a nemzeti színház művésze, Zombory Andornak az Aradi Közlöny munkatársának egy szépségeiben gazdag költeményét mondja el. Zerkovitz Rudolt két dalát Horváth Mici énekli. Kubeika-Vas Ferdi, Unger tanár egyik legtehetségesebb tanítványa hegedül Vas Anna zongorakisérére mellett. Bors László az Aradi Közlöny munkatársa, akinek a nevé-

vel sürüen találkozunk a fővárosi lapok hasábjain, most először lép az aradi közönség elé néhány szép poémájával. Jegyek 4-1 kor. árrban Scherhagh H. és fia cégnél válthatók.

LEGUJABB.

Ejjele 3 órakor érkezett telefonjelentés.

Rossz a viszony Oroszország és Románia közt

Rotterdam. A Reuter-ügynökség jelenti Washingtonból: A kongresszus két-három nap alatt elintézi a hadüzenetet és a pacifisták csak igen kis percentben fognak a javaslat ellen szavazni. A Daily Telegraph szerint a pacifisták nagy előkészületeket tettek, hogy behatoljanak a kongresszus épületébe és megszállják a lépcsőt, ahol az elnökök mennie kell. De a rendőrség lovasokat állított az utcai bejárókhoz, akik senkit sem engedtek be, a ki nem volt megbízhatónak jelölve. Az egész épület területén titkos rendőrök és rendőrök vigyáztak az elnököre.

Köpenhága. Pétervárról jelentik: Az orosz birgámi дума lengyel tagjai lemondottak a mandátumukról, miután az ideiglenes kormány függetlennek nyilvánította Lengyelországot. Igen sok zsidó kapitalista, akik Amerikába vándoroltak ki Oroszországból, most visszatérni szándékoznak, hogy Oroszország gazdasági életének fejlődésében használják fel tőkéiket.

Stockholm. Utóbbi pétervári jelentések szerint az élet az orosz fővárosban még mindig kaotikus. A munkások egész nap az utcákon áldogálnak és éjjel a közbiztonság veszélyeztetve van. A forradalmi mozgalom a katonák között mind nagyobb mérvet ölt, a munkástanács katona tagjai azt követelik, hogy csak a katonák többségének beleegyezésével lehessen új csapatokat a frontra küldeni és csak oly csapatokat, amelyeknek már választott tisztjeik vannak. A viszony Oroszország és Románia között lényegesen rosszabbodott. A román trónörökös, pétervári látogatása és a megbeszélte házassági terv a román és az orosz uralkodóházak között szoros kapcsolatot hozott volna létre. Ennek fogva az új rezsim nem nézi jó szemmel a román uralkodó családot. Ezért hívták vissza Moszcow jassyi orosz követet, aki különben személyes barátja volt a cárnak.

Stockholm. Ujabb az internált magas rangú orosz államférfiak sorából a forradalom a következő áldozatokat követelte: Frederiks gróf, udvari miniszter megőrült és pénteken kórházba szállították. Carrens admirális öngyilkossági kísérletet követett el, amennyiben egy őrt álló katona bajottjének neki ment. Az öngyilkosság azonban így nem sikerült és ekkor golyóval vetett véget életének. Ezekon kívül többen, akik szintén a voltak tartóztatva, megőrültek.

Kilenc havi fogház a Depositen-bank elnökének.

— Súlyos büntetések a Krantz-perben. — A hadügyminisztérium kijavított jegyzéke. —

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Ma délelőtt tíz órakor hirdette ki a bécsi törvényszék Krantz dr. és társainak bűnperében az ítéletet. A nagy szenzációt keltett per, amelynek folyamán három minisztert hallgattak ki, mint az Aradi Közlöny igen bő és hű tudósításából ismeretes, a Depositenbank elnöke és igazgatója ellen a hadügyminisztériummal kötött sörszállítási szerződés kijátszása és árdragítás címén indult meg. A bizonyítási eljárás folyamán Krantz dr. bankelnök azzal védekezett, hogy ő annyira önzetlenül és megfélemlen szállított, hogy a hadügyminiszter magától neki elismerő levelet és amikor vádak hangzottak el ellene, akkor a hadügyminisztérium megvizsgálta az ügyet és az erről felvett jegyzőkönyv adatai szerint nem forog fenn bűncselekmény.

Ez a jegyzőkönyv igen nagy szerepet játszott a bűnper folyamán, mert mint az egyik tanu, Lusztig lovag tüzérkapitány kijelentette, a vádlottnak igaza van, hogy a jegyzőkönyv szerint visszaélés nem történt, de ezt a jegyzőkönyvet a hadügyminisztérium a vizsgálóbírótól elkérte és utólagosan kijavította. A kihallgatott miniszterek arról adtak felelősségi nyilatkozatot, hogy ez miért és hogyan történt meg és most az Aradi Közlönynek módjában van Kirobatin hadügyminiszter által is beismert nevezetes változtatásokat ismertetni.

A bűnügy aktái között fekvő jegyzőkönyvből hiányzik az eredeti jegyzőkönyvnek következő passzusa.

— „Miatán tehát 1917. január 4-én Krantz dr.-nak ama határozott kijelentése semmi kétséget sem hagyott fenn, hogy kezdettől kezdve a haszon beszolgáltatására vonatkozólag nem tett különbséget a sörvásárlóközpont és a Depositenbank között, ennek következtében nem járulhatunk hozzá a törvényszéknek erre vonatkozó következtetéseihez.”

Ezen kihagyáson kívül a második jegyzőkönyvben egész sora van a változtatásoknak. Egy passzus eredetileg így hangzott: „Mint-hogy Krantz dr. eme bevásárlások idején nem tudta, hogy a hadvezetőség milyen mennyiségben reflektál a biztosítandó sörre...” Ezt a passzust következőképpen változtatták meg: Krantz dr. miután ebben az ügyben 1917. január 3-án a hadügyminisztérium kihallgatta, a következőket jegyezte meg: „minthogy ő...”

A harmadik pont eredetileg a következőképpen hangzott: „A megkeresésre még a következőket kell megjegyezni: A sör szabadkézből történő bevásárlása (mint a fentebbi vázlatból kitűnik) nem az első százhetvenöt ezer hektoliter sör szállítására kötött kötés teljesítésére vonatkozik, hanem a tárgyalás alatt álló második kötés fedezésére és pedig oly időpontban, amelyben Krantz dr. a különböző tárgyalások lefolytatásából azt következtethette, hogy a hadvezetőség további hetvenöt ezer hektoliter, vagy még több sörre reflektál.” A harmadik pont bevezetésében a következőképpen változtatták meg a hadügyminisztériumban az első mondatot: „a megkeresésre még a következőket kell megjegyezni: Krantz dr. előadása szerint a sör szabadkézből történő vásárlása...”

Ezek a szavak: „mint a fentebbi vázlatból kitűnik” töröltették, míg a szöveg többi része érintetlen marad.

Az első jegyzőkönyvben a következő állott: „Ebből a jelentésből kitűnik, hogy az az

ár, amelyet a Depositenbank a szabadkézből vásárolt sörért kért, a hatvanhét és fél koronás átlagos bevásárlási árból, — hozzáadva a tizenegy és fél koronás várható kárt (az ötvenhat koronáért szállítandó tizenöt ezer hektoliter után) és hozzáadva a maximálisan öt százalékos átlagos haszon — keletkezett. Veres tintával a következő bejegyzés történt: „ebből a jelentésből kitűnik, hogy az általános Depositenbank kihallgatott közegeinek adatai szerint az ar” stb.

Az első jegyzőkönyvben a következő volt: „Ezen eladások idején Krantz dr. nem tudott egy később történt tizenöt ezer hektoliteres stornóról és ezért egy tizenegy korona ötven filléres veszteséggel kellett számolnia ennél a szállításhoz.” A második jegyzőkönyvben így szól ez a szöveg: „ezen eladások idején Krantz dr. mint ő kijelenti, nem tudott...”

Az első jegyzőkönyvben a következők voltak: „Minthogy a január 3-án megjelent vizsgálatnál megállapítást nyert, hogy a galicai kereskedőknek történt eladásnál nem használták fel a tizenegy és fél koronás felárt, a tizenöt ezer hektoliter sörnek a hadsereg részére történt szállításánál előálló veszteség tevése (mert a hadvezetőség 1916. október 26-án, az október 21-én történt megbeszélések alapján lemondott erről a tizenöt ezer hektoliter sörrel) Krantz dr. január 4-ének délelőtti megkérdezett, hogy az annak idején történt ama kijelentése, hogy az öt százalékon felüli minden hasznot a hadügyminisztériumba szállítja be: a Depositenbank sörüzleteire is vonatkozik-e, amire Krantz dr. két tiszt jelenlétében azonnal igenlő választ adott azzal a megjegyzéssel, hogy ebben a tekintetben nincsen különbség a sörvásárló központ és a Depositenbank sörüzletei között, mert az egyik résznek elkönyvelése a Depositenbank javára csak egy belső kezelési eszköz volt.” Itt a második jegyzőkönyvben a következő javítások történtek: Az első mondat így szól: „a január 3-án történt vizsgálatnál megállapított...” azután az első mondatban zárójelben levő részét a következőképpen javították: „... október 21-én történt megbeszélés alapján erről a tizenöt ezer hektoliterről lemondott. Krantz dr-t január 4-én délelőtti mindazonáltal a hadügyminisztériumnak a vizsgálatnál megbízott közegei megkérdezték vajjon...”

Egy mondat a következőképpen hangzott: „a hadügyminisztérium részére ettől az időponttól nem volt szükséges a Depositenbank haszonbővítésének speciális biztosítását követelni, mert hisz csak a január 3-án megtörtént vizsgálat alkalmával tudta meg a hadügyminisztérium, hogy a Depositenbank mint ilyen, sörkötéseket eszközölt.” A megváltoztatott szöveg a következő: „a hadügyminisztérium közegei részére ettől az időponttól kezdve nem volt szükséges, hogy megkérdezzék Krantz dr.-tól, milyen értékben biztosítja a hadügyminisztériumot a haszonrészesedésben, mert mint említve volt, csak a január 3-án történt vizsgálat alkalmával...”

Rendkívül súlyos ítélet.

Öt napig tartó, izgatásban rendkívül gazdag tárgyalás után ma délelőtt a bécsi országos törvényszék kihirdette az ítéletet Krantz József dr. és öt társa árdragítási bűnperében. Az ítélet kihirdetése 10 órára volt kitűzve, de

már kilenc órakor rendkívül sokan gyülekeztek a törvényszék épülete előtt. A törvényszéki folyosók a szorongásig megteltek érdeklődőkkel, akik között igen sok bankigazgató, magasrangú miniszteri hivatalnok és katonatiszt volt.

Tíz óra tíz percek siri csend támadt a teremben. Altmann országos törvényszéki tanácsos, tárgyalási elnök vezetésével beléptek a terembe a bíróság tagjai és elhelyezkedtek az asztalnál.

Altmann elnök azonnal hozzáfogott az ítélet felolvasásához.

— Öfelsége a császár nevében — olvasta az elnök — bűnösnek találta a bíróság a vádlottakat a vád értelmében és az 1916. évi augusztus 21-iki császári rendelet 21-ik §-a alapján a következőképpen ítelt:

Dr. Krantz József kilenc hónapi súlyos fogházra és huszezer korona pénzbüntetésre, behajthatatlanság esetén további négy hónapi súlyos fogházra;

Dr. Freund Richárdot kilenc hónapi súlyos fogházra és tizenöt ezer korona pénzbüntetésre, behajthatatlanság esetén további négy hónapi súlyos fogházra;

Rubel Eisig borkereskedőt három hónapi súlyos fogházra és tízezer korona pénzbüntetésre, behajthatatlanság esetén további három hónapi súlyos fogházra;

Félix Frigyes pedig hat hónapi súlyos fogházra és huszezer korona pénzbüntetésre, behajthatatlanság esetén további négy hónapi súlyos fogházra.

Dr. Freund Richárdnak és Rubel Eisignak büntetéséből leszámítják az eltöltött vizsgálati fogságot.

Az elítéltek kötelesek az ítélet saját költségükön a bécsi hivatalos Wiener Zeitungban közzétételre, továbbá az eljárás összes költségeit viselni.

Sonwartzwald Leó és Periborger Norbert esetét a bíróság ebből a bűnperből kikapcsolja és ellenük új eljárás fog megindulni.

Az ítélet kihirdetése közben a büntetések felsorolásánál a közönség köréből az izgatott felszisszenése hallatszott s a védőkön is látszott, hogy valósággal elképedtek az ítélet szigorúságától. A hallgatóságon a meglepetés halk moraja vonult végig, amely azonban csak néhány pillanatig tartott. A bíróság tagjai ezután helyet foglaltak és az elnök hozzáfogott a rendkívül terjedelmes indokolás felolvasásához.

Indokolás.

Az 1916. évi augusztus 21-iki császári rendelet 21-ik §-a, amelynek alapján a vádlottakat elítélték, így hangzik:

„Aki nélkülözhetetlen szükségleti cikkeket vásárol, ilyeneket előállít, vagy az azokkal való kereskedelmet korlátozza és ezáltal az árakat tulságosan magasra hajtja fel, vétséget követ el és ezért egy hónaptól egy évig terjedhető súlyos fogházzal büntetendő. E szabadságvesztési büntetésen kívül 20.000 koronáig terjedhető pénzbüntetést róhat ki a bíróság.”

Az indokolás szerint a bíróság meggyőződött arról, hogy Krantz József dr. a hadseregszállítási célokra felállított sörbevásárlási központot arra használta fel, hogy árdragítási üzletemeket folytasson. Az a körülmény, hogy ezt meggazdagodási célból tette-e, vagy sem, nem változtat a dolog természetén, mert az idézett császári rendelet nem nagy nyereségről, hanem tulságosan nagy árakról szól.

De különben Krantz dr.-nak személyes érdeklősége is volt az üzletknél, mint a Depositenbank főrésztulajdonosának és elnökének. Természetes dolog, hogy a Depositenbank üzleteiért annak tisztviselője felelős büntetőjogiilag, mert a bankot mint jogi személyt nem lehet elélősségre vonni.

Kranz dr.-nak az a védekezése, hogy nem tett különbséget a sörbevásárlási központ és a Depositenbank között, nem helytálló, mert ő megbízatást adott Freund dr.-nak, hogy a Depositenbank számára eszközöljön bevásárlásokat, a minnek semmi értelme sem volna, ha a két intézményt nem tekintette volna ugyanaznak.

Különbben is felesleges a sörbevásárlási központ és a Depositenbank kötései között különbséget tenni, mert hiszen csak arról van szó, hogy ezek a szabadkézből való vásárlások árdragítási célból történtek-e? A bíróság bizonyosságot szerzett arról, hogy a vásárlások tényleg ebből a célból történtek.

Kranz dr. védekezésében azt állítja, hogy ő csak fedezni akarta magát, hogy a hadügy-miniszteriummal létesített második kötetet teljesíthesse. Ez nem igaz. Ennek ellentmond Jarzebeczki osztályfőnök vallomása, a szerződés megkötése s a szabadkézből való bevásárlások dátumai. Az sem igaz, amit a védelem állít, hogy a vád tisztára csak Jarzebeczki osztályfőnök emlékezetén alapszik. Ellenkezőleg, okiratok alapján megállapította a bíróság, hogy a szabadkézből való bevásárlások nem a hadsereg céljaira történtek, hogy dr. Kranz tudomása volt a magánbevásárlásokról és hogy helyeselte azokat. Ezt bizonyítja az a körülmény is, hogy Perlberger vádlottat, aki sört akart tőle vásárolni, dr. Freundhoz utasította, hogy vele tárgyaljon.

Azok az árak, a melyeket dr. Kranz a sörreladásnál követelt, *hatalatlanul magasaknak mondhatók*, mert a különbség a sör bevásárlási és eladási ára között átlag 20 korona volt hektóliterenként. Lehetséges, hogy dr. Kranz nem befolyásolta közvetlenül az árak megállapítását, de ez mellékes. A fontos csak az, hogy *ő betolta bankját a termelés és a togyasztás közé és ezzel a sör árát rendkívül megdrágította.*

Mindenesetre megakadályozta azt, hogy a sör a sörgyártól közvetlenül a vendéglőshöz jusson, a mi közgazdasági szempontból a legnagyobb mértékben káros. Az árdragítás tényálladéka, a mit a vád joggal nevez lánc-kereskedelemnek, legjobban Rubel kereskedő eljárásából derül ki, a ki a sört viszontelárusítóknak adta el, a kik aztán ismét továbbadták.

Egy millió ellenében szabadlábban.

Bécsből jelentik: Kranz dr. ügyében a terjedelmes indokolás fölolvása után *Höple* főállamügyész azt indítványozta, hogy rendelje el a törvényszék *Kranz dr. azonnali letartóztatását*, mert ő mint vagyonos ember, akinek kitűnő összeköttetései vannak, könnyen megszökhetik, kivonva magát a büntetés kitöltése alól. A bíróság az indítvány tárgyában tanácskozássra vonult vissza. Amikor ismét bejöttek a terembe Kranz dr. védője kijelentette, hogy védené *félmillió korona kauciót* hajlandó letenni az esetre, ha szabadlábban hagyják. Erre a bíróság újból visszavonult, majd a tárgyalás elnöke kijelentette, hogy a bíróság elfogadja az ügyész indítványát az *azonnali letartóztatásra* vonatkozólag, mert a vádlottnak börtönében van egy régi, külföldre szóló utlevél és összeköttetéseinél fogva könnyen kivonhatja magát a büntető igazságszolgáltatás keze alól. A bíróság azonnal kiadja az elfogató parancsot, ezt azonban visszavonja, mihelyt Kranz dr. *egy millió korona óvadékot tesz le.* Ezzel a tárgyalás fél 12 órakor véget ért.

Bécsből jelentik: Ma délután félkettőkor megjelent Benedikt dr., Kranz dr. védője a törvényszéken és osztrák hadikölcsönben letette Kranz dr. részére az egy millió korona kauciót.

Sorozzák a mindennemű szolgálatra alkalmatlanokat.

— A felmentések revíziója. — A honvédelmi miniszter rendelete. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Szumay Sándor honvédelmi miniszter ma a következő rendeletet adta ki:

A népfelkelésre kötelezettek felhívása összeírásra.

1. Az 1867. évtől 1871. évig bezárólag terjedő időben született összes népfelkelésre kötelezettek, akik jelenleg a közös hadseregben, haditengerészetnél, honvédségnél (népfelkelésnél) vagy csendőrségnél nem szolgálnak — tekintet nélkül arra, hogy a sorozáskor vagy a szemlén *alkalmatlanoknak* találtattak, vagy *alkalmasságuk* folytán bevonultak és később a tényleges szolgálathoz *alkalmatlanságuk miatt elbocsátottak*, valamint tekintet nélkül arra, vajjon az illető egyének magyar illetőleg osztrák állampolgárok, bosznia-hercegovinai tartományu illetőségűek-e, vagy olyanok, akik magukat idegen állampolgárnak vallják, de ezt okmányilag igazolni nem képesek;

2. nemkülönben a fent említett születési évfolyamokhoz tartozó és a *népfelkelési tényleges szolgálathoz alól akár meghatározott, akár bizonytalan időre felmentett vagy a népfelkelési bemutató szemlén való megjelenés alól foglalkozásuk vagy fogvatkozásuk alapján eddig felmentett összes népfelkelésre kötelezettek*, úgymint a vasutaknál, postánál, táviradónál, hajózási vállalatoknál, szénbányákban, határrendőrségnél, a m. kir. állami vasgyáraknál stb. alkalmazottak; továbbá a *lelkészek, papi jellegű tanárok; a nyilvánvalóan alkalmatlanok, az eskőrészek, a katonai vagy honvéd felülvizsgálaton, illetőleg felülvizsgálat nélkül elbocsátott összes — tehát a nyugdíjjal (sebesülési vagy személyi pót- vagy rokkantsági nyugdíjjal) ellátott — egyének; a katonai rangjukat meg nem tartott volt tisztek, az orvosok; valamint — jogcímük igazolása végett — a fentemlített születési évfolyamokba tartozó összes felmentett népfelkelésre kötelezettek, tehát a felmentett katonai rangjukat meg nem tartott volt tisztek is;*

3. mindazon 1865—1899. évi születésű népfelkelésre kötelezettek, akik az eddig eirandelt népfelkelési bemutató vagy utóbemutató szemlén, illetőleg pótszemlén megjelenni tartoztak, de ebből kötelezettségüknek eleget nem tettek;

4. az 1893—1867. évi születésű egyének, akik a sorozó, vegyes vagy katonai felülvizsgáló bizottság által annak idején törölnöndnek, illetőleg mindennemű népfelkelési szolgálatra alkalmatlannak osztályoztattak s ezt az utóbbi körülményt az eddigi pótszemlék alkalmával mentesítő igazolvánnyal, végeleibocsátó levéllel vagy kilépti bizonyítvánnyal igazolták és ennek következtében a szemlén való megjelenés kötelezettsége alól ezideig fel voltak mentve,

haladéktalanul felhívandók, hogy összeírásuk végett a tartózkodási hely községi előjáróságánál, illetőleg városi hatóságánál jelentkezzenek és a kezeik között levő népfelkelési igazolványi lapot, vagy akik tényleg szolgáltak és elszabadságoltattak, vagy felülvizsgálat után elbocsátottak, illetőleg akik a népfelkelési fegyveres szolgálathoz alól felmentettek, az ezen körülményt igazoló iratot magukkal hozzák.

A törölnöndnek vagy mindennemű népfelkelési szolgálatra alkalmatlannak osztályozott és az eddigi bemutató szemlék tárgyában kiadott utasítások szerint összeírásra kötelezett, de a szemlén való megjelenés alól mentesített egyének jelentkezése az eddigi szemlék névjegyzékai alapján ellenőrzendő s közülük mindazok, akik a jelen rendelet alapján összeírásra nem jelentkeznek, a névjegyzékbe pótlólag felveendő, részükre a népfelkelési igazolványi és utalási lapok hivatalból kiállítandók és a bemutató szemlére behívási paranccsal idézendők meg.

A vasutaknál (a közúti vasutak kivételével) és a hajózási vállalatoknál, valamint a vasutak és hajózási vállalatok üzemeinél alkalmazott népfelkelésre kötelezettek, valamint a szénbányák és magyar állami vasgyárak azon alkalmazottai, akiknek munkahelye az összeírást végző községtől (várostól) távol fekszik, nem tartoznak az összeírásra személyesen jelentkezni.

Sem az összeírásra, sem pedig a szemlére nem tartoznak jelentkezni: a tartalékos, a szolgálathoz kívüli viszonyban lévő és a nyugdíjas katonai havidíjasok, amennyiben katonai rangjukat megtartották.

Amennyiben az összeírásra jelentkezett népfelkelésre kötelezett az eddigi szemléken (pótszemléken) való megjelenés kötelezettsége alól foglalkozásánál fogva, avagy amiatt, mert annak idején törölnöndnek, vagy mindennemű népfelkelési szolgálathoz alkalmatlannak osztályoztatott, fel volt mentve, a „Megjegyzés” rovatban ez a körülmény szintén felütemendő.

A népfelkelésre kötelezettek összeírása legkésőbb 1917. évi április 20-ig befejezendő.

A népfelkelési bemutató és utóbemutató szemlék.

A népfelkelési bemutató pótszemlén az alább felsoroltak kivételével mindenkinek meg kell jelenni, tehát azon népfelkelésre kötelezetteknek is, kik a pénzügyőrségnél, a vasutaknál és a vasutak bármiféle szolgálathoz, gyárakban, üzemeiben, a posta- és távirada intézeteknél, bármely hajózási hatóságnál, hajózási vállalatnál, vagy az ezekhez tartozó gyárakban és műhelyekben, a szénbányák munkásokoztagokban, a m. kir. állami vasgyárak központi igazgatóságánál és az annak vezetése alatt álló gyárakban és üzemekben s végül a határrendőrségnél alkalmazva vannak, ezeken kívül még a személyes hadiszolgálathoz kirendelteknek és orvosoknak is.

Nem tartoznak megjelenni a népfelkelési bemutató szemlén:

a) a nyilvánvalóan alkalmatlanok, vagyis azok, akik a következő fogvatkozások valamelyikében szenvednek: egyik láb vagy kéz hiánya, mindkét szem vaksága, siketnémáság, hülyeség, bíróság kimondott tébolyodottság, örültség, vagy gyengeelműség;

b) az egyéb elmebetegség. Ugy az a) mint a b) alatt említett egyének fogvatkozása a szemlebizottság előtt okmányilag igazolandó;

c) akik már valamely előző szemlén alkalmatlannak találtattak és a népfelkelési tényleges szolgálathoz alól már eddig névszerint felmentve vannak;

d) a bevett és törvényesen elismert vallásfelekezetek felszentelt, illetőleg felavatott (tényleg hivatásszerűen alkalmazott) lelkészei és papi jellegű tanárai.

Ezek lelkészi, illetőleg papi jellegű tanári minőségüket az összeírást végző községi (városi) előjáróságánál okmányilag igazolni tartoznak. A bemutatót okmányok, döntés végett a szemlebizottság elé terjesztendők, ahol a jogcím fennállása felett a bizottság elnöke határoz. Az igazolt jogcím a népfelkelési névjegyzék „Megjegyzés” rovatába bejegyzendő. Kétes esetekben a jogcímigazolási iratok határozathozatal végett a honvédelmi miniszterhez terjesztendők föl;

e) a tartalékos, nyugdíjas és szolgálathoz kívüli viszonyban lévő katonai és honvéd havidíjasok, amennyiben katonai rangjukat megtartották (ezek összeírásra sincsenek kötelezve);

f) a rokkantak háza ellátásában lévő, a rokkant házi ellátás helyett a rokkantsági nyugdíjat a rokkant házon kívül élvező és a rokkant házi ellátás helyett rokkant házi nyugdíjat huzó katonai, honvéd vagy népfelkelő egyének;

g) azon 1867., 1868., és 1869. évi születésű egyének, akik az 1868. évi LX. t.-e. alapján, 19-ik évök betöltése előtt a hadsereghez (hadi,

tengerészethez) önkéntesen beléptek s ezt a körülményt az összeírás alkalmával okmányilag igazolják;

h) akik a hadsereg, honvédség, (népfelkelés) vagy csendőrség kötelékéből katonai (honvéd) vagy vegyes felülvizsgálat után mindennemű népfelkelési szolgálatra alkalmatlannak nyilvánították, 1916 november 30-ika után bocsátottak el;

i) felülvizsgálaton jelenleg nem alkalmas osztályozást nyert, időleges rokkantsági nyugdíj élvezetében lévő katonai, honvéd vagy népfelkelő egyének, mert azok a hadsereg, honvédség, illetőleg népfelkelés kötelékéből még nem bocsátottak el;

j) a háború tartamára kinevezett honvéd vagy népfelkelő orvosok, valamint mindazon népfelkelésre kötelezett orvosok, akik a cs. és kir. hadseregnél vagy a m. kir. honvédségnél, az önkéntes betegápolásnál, a rokkantügyi hivatal egészségügyi intézeteinél, vagy polgári kórházaknál a honvédelmi miniszter által elrendelt hadrendi beosztás alapján teljesítenek katonai szolgálatot.

Az állandó rokkantsági nyugdíjjal ellátott egyének, kivéve azokat, akik a rokkantsági nyugdíjait a rokkantázi ellátás helyett házon kívül élvezik, valamint a sebesülési (személyi) pótdíjjal ellátott katonai, honvéd-, népfelkelő vagy csendőregyének a népfelkelési bemutató szemlén megjelenni tartoznak.

Azok a törlendőnek és mindennemű népfelkelési szolgálatra alkalmatlannak osztályozott egyének, akik az összeírás alkalmával igazolják, hogy szemlekötelezettségüknek már a legutóbbi (IV.) pótszemlén eleget tettek, a jelenlegi szemlére nem vezetendők elő és ha tévedésből mégis előállanak, vizsgálat alá nem veendőek.

A népfelkelési bemutató szemlék 1917. évi május 2-től legteljesebb május 25-ig terjedő időben, szükséghez képest vasárnap is a sorozójárások sorozási székhelyein vegyes bizottság előtt tartatnak meg.

Orvosi vizsgálat.

Az orvosi vizsgálat előtt minden egyes egyén megmérendő és a testmagassági méret a szemlénévjegyzékbe bejegyzendő. A népfelkelési fegyveres szolgálatra való alkalmassághoz azonban meghatározott testmagasság nem állapított meg és ezért a kisebb testmagasságúaknál elsősorban az általános erőbeli állapotot veendő figyelembe. Ha ez megfelelő és a megvizsgált egyénnél nem észlelhető olyan fogyatkozás, mely az illetőt a háború tartamára kiadott új orvosi utasítás szerint alkalmatlanná teszi, az illető egyén alkalmasnak nyilvánítandó.

Mint hogy a jelen rendelet alapján fogantatandó szemlére idősebb férfiak hivatnak be és mivel ezeknek a korában gyakrabban fordulnak elő oly fogyatkozások, melyeknek nyilvános vizsgálata az illető személynek szégyenérzetét érintik, ily fogyatkozások vizsgálata a kellő tapintattal eszközözendő.

A testi alkalmasság megállapítása, függetlenül a legutolsó szemlén hozott alkalmatlanságra szóló határozattól, tisztán a megjelölt orvosi vizsgálat alapján történik, amelynek tekintetbe kell venni azt is, hogy a legutolsó szemle óta igen sok fogyatkozás javulhatott, sőt teljesen meg is gyógyulhatott.

Alkalmatlanságra szóló határozat nem hozható az előző szemlére vonatkozó iratok, hanem csakis a megjelölt orvosi vizsgálat alapján. Ezért minden egyes egyén vizsgálat alá veendő, kivéve az elmebetegeket, akikre vonatkozólag az előterjesztett iratok alapján hozatik meg a határozat (lásd a II. fejezet j) pont utáni harmadik bekezdését.)

A volt tisztek, tisztviselők, tisztjelöltek és tisztviselőjelöltek a lehetőséghez képest a szemle elején vagy végén külön vizsgálándók meg.

A sorozó- vagy felülvizsgáló-bizottság által annak idején törlendőnek nyilvánított egyének közül azoknak az igazolványi lapjára, mentesítő igazolványára, végelbocsátó levelére vagy kilépti bizonyítványára, akik a véderőtörvény végrehajtására vonatkozó utasítás I. része 49. §-ához a háború tartamára kiadott „Utasítás (a hadkötelesek orvosi megvizsgálására)” D. jegyzékében felsorolt fogyatkozások-

ban szenvednek, a következő záradék jegyzendő rá: „A további szemlén való megjelenés alól mentesítve”. A törlendőnek vagy mindennemű népfelkelési szolgálatra alkalmatlannak osztályozott, de a jelenlegi szemlén népfelkelési fegyveres szolgálatra alkalmasnak talált egyének végelbocsátó levelére, mentesítő igazolványára, kilépti bizonyítványára vagy egyéb katonai okmányára pedig a következő záradék vezetendő rá: „Az 1917. évi..... hó..... n..... n tartott népfelkelési bemutató szemlén fegyveres szolgálatra alkalmasnak találtatott.” Az említett okmányokra ekként rávezetendő záradék mind a D. jegyzékben megjelölt fogyatkozásokban szenvedőknél, mind pedig az alkalmasnak találtaknál kelettel, az elnök aláírásával és a honvéd kiegészítő parancsnokság pecsétjével látandó el.

Bevonulás népfelkelési tényleges szolgálatra.

A népfelkelési bemutató szemlén népfelkelési fegyveres szolgálatra alkalmasnak talált 1893-1872. évi születésű és annak idején törlendőnek, vagy mindennemű népfelkelési szolgálatra alkalmatlannak nyilvánított, valamint az 1871-1869. évi születésű magyar, illetőleg osztrák állampolgár népfelkelésre kötelezetteknek népfelkelési igazolványi lapjaiba bevonulási nap gyanánt 1917. június 5-ike, ellenben az 1868. és 1867. évi születésű magyar, illetőleg osztrák állampolgár népfelkelésre kötelezettek igazolványi lapjaiba bevonulási nap gyanánt 1917. június 28-ika jegyzendő be.

A népfelkelési tényleges szolgálat alól felmentett népfelkelésre kötelezettek felmentésének ellenőrzése.

Mint hogy igen valószínű, hogy a népfelkelési tényleges szolgálat alól történt felmentés jogcíme sok népfelkelésre kötelezettnél időközben megszűnt és a további felmentésnek helye nincs: a jelentkezett felmentett népfelkelésre kötelezettek a községi (városi) előljáróság előtt igazolni tartoznak, vajjon még mindig azon viszonyok között vannak-e, amelyek a felmentést indokoltá teszik és pedig:

a) Budapesten:

1. A hadsereg részére dolgozó s külön kijelölt azon gyáraknál, vállalatoknál, üzemeknél stb. alkalmazott népfelkelésre kötelezettek, amely gyáraknak stb. katonai vezetőjük, vagy munkásosztag-parancsnokuk van, az utóbbiak által kiállított igazolvánnyal.

2. Katonai vezetővel, vagy munkásosztag-parancsnokkal nem rendelkező, hadsereg részére dolgozó s külön kijelölt, továbbá a többi külön ki nem jelölt, hadsereg részére dolgozó, vagy közéleti szolgáló gyáraknál, vállalatoknál, üzemeknél stb. alkalmazott népfelkelésre kötelezettek a gyár, vállalat, üzem stb. vezetősége által kiállított és a felmentett lakása szerint illetékes kerületi előljáróság által látamozott igazolvánnyal bizonyítani tartoznak, hogy az illető gyárban, vállalatnál, üzemnél stb., mely felmentésüket kieszközölte, még mindig alkalmazva vannak.

3. Akik mint iparosok és vállalkozók vannak felmentve, a kerületi előljáróság által kiállított bizonyítvánnyal igazolni kötelesek, hogy felmentésük jogcíme fennáll.

A különböző pénzüzeteknél, részvénytársaságoknál, szövetkezeteknél, gazdasági egyesületeknél, ármentesítési és egyéb magán, vagy közéleti szolgáló társulatoknál alkalmazott egyének, az illető intézet, egyesület, vagy társulat vezetősége által kiállított és a felmentett lakhelye szerint illetékes kerületi előljáróság által látamozott bizonyítvánnyal ötelemek jogcímeik fennállását igazolni.

5. Az 1-4. pont alatt fel nem sorolt egyének is felmentési jogcímeik fennállását igazolni tartoznak.

b) Más városokban és községekben az a)

1. pont alattiak igazolása úgy történik, mint Budapesten, az a) 2-5. pontok alatt elősorolt valamennyi kategóriánál a felmentési jogcím fennállásának megállapítása és arról megfelelő ellenőrzés után való közvetlen meggyőződés szerzés pedig a tartózkodási hely szerint illetékes városi hatóság, illetve községi előljáróság feladata.

A községben alkalmazottak, valamint az önálló mezőgazdák, föld- és szőlőbirtokosok és azok alkalmazottai, akik összeírás végett

ugyanesak jelentkezni tartoznak, jogcímeik fennállásával csupán a népfelkelési igazolványi lapjuk hátuljára vezetett záradékolással tartoznak igazolni.

A községben alkalmazottak felmentési jogcímét feleltes hatóságuk együttes névjegyzékben is igazolhatják.

A községi előljáróságok, illetőleg városi hatóságok a felmentett népfelkelésre kötelezettek által felmutatott iratot láttamozni kötelesek.

Az, akinek felmentési jogcíme megszűnt, vagy azon vállalatból, amelynek kérelmére a népfelkelési fegyveres szolgálat alól felmentett, elbocsátott, az igazolványi lapján megjelölt kiegészítési kerületi, vagy honvéd kiegészítő parancsnoksághoz azonnal bevonulni tartozik.

A hősök

megovatólandó váltói.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Nemcsak a szakköröket, hanem általában a nagyközönséget is igen közelről érdeklő ügyben hívott össze gyűlést az aradi kereskedelmi és iparkamara. Az ülés a moratórium kérdéseivel és különösen a váltó-óvással, a három évnél régebbi kamatokkal, az ovatólási kényszerrel, az ingatlan árverés megengedhetőségének kérdésével foglalkozott rendkívül értékes vita keretében.

A gyűlésen Ottenberg Tivadar kamarai elnök, udvari tanácsos elnököt és örömenek adott kifejezést, hogy az aradi és vidéki pénzüzetek részéről ilyen szép érdeklődés mutatkozik. Megjelent többek között Unger Ferenc az osztrák-magyar bank aradi fiókjának főnöke is. A tartalmas elnöki megnyitó után Varjassy Lajos dr. kamarai főtitkár beszámolt arról, hogy Heinrich Sándor kamarai beltagnak, az Aradcsanádi gazdasági takarékpénztár vezérigazgatójának egy régebbi indítványa alapján a kamara statisztikai adatokat szerzett be arról, vajjon hány vidéki pénzüzetet került olyan helyzetbe, hogy a betétek elvesztek. A háború következtében még teljesen be nem tejezett adatgyűjtés szerint az egész országban az utóbbi évek folyamán csupán egy vidéki intézetnél veszték el a betéteket és ez a körülmény is igazolja a vidéki pénzüzetek szilárdságát és megbízhatóságát. Ezután rátért a február 20-án megjelent legutóbbi egyik moratórium rendeletre, amely tudvalevőleg úgy intézkedik, hogy a lejárt, valamint az 1917. május 31-ig bezárólag lejárt váltók tekintetében még csak egy ízben, az 1917. június 4. napjáig ad haladékot a tisztes végetti bemutatásra és óvás felvételére. A kérdés megvilágítására felkérte Fodor Gyulát, az Aradmegyei takarékpénztár h. igazgatóját, aki beható tanulmányra valló előadásában aggodalmának adott kifejezést a fent említett moratórium-rendelet intézkedéseit illetőleg, amely szerint a kormány nem lesz hajlandó a váltóóvási haladék meghosszabbítására.

— Ha ez a rendelkezés tényleg életbe lép — mondotta Fodor — akkor a pénzüzetek kényszerhelyzetükben kénytelenek lesznek tömegesen megovatólandó váltókat és ezzel indokolatlan költséget okozni a háború hőseinek, akik önhibájukon kívül nem tudnak új váltót benyújtani. A pénzüzetek ugyanis kénytelenek lesznek megovatólandó váltókat az olyan váltóadósnak is, akiknek hozzátartozói a háború alatt is rendszeresen fizették a kamatokat, valamint a törlesztési összegeket, de új váltót nem tudnak beküldeni, mert a váltóadósnak távol van. A pénzüzetek a viszkereseti jog biztosítása céljából lesznek kénytelenek az ilyen váltókat is megovatólandóvá tenni. Ezt a legnagyobb

igazságtalanságnak kell tekinteni, mert a harc-
terőről hazatérő hősokeket kinosan fogja érinteni
ha a váltóóvás költségeinek számláját kell
prezentálnunk.

Schütz Henrik dr. az aradi ügyvédi ka-
mara titkára jogi szempontból világította meg
a kérdést és igen részletesen mutatott rá a
haladék megszüntetésének súlyos következmé-
nyekre, amelyek úgy a hitfelezőt, mint a váltó-
adóst kinosan érintik. Konkrét javaslataival
rámutatott ama módosításokra, amelyek segé-
lyével a kilátásba helyezett kormányrende-
lés konzekvenciái elkerülhetők.

Nattland Bernát az aradi polgári takaré-
pénztár vezérigazgatója, Goldschmidt Sándor
bank- és váltóüzlet tulajdonos, Faragó Rezső
az aradi általános takarékpénztár, Weisenbur-
ger Ferenc az aradi kereskedelmi bank vezér-
igazgatója, Földes Soma az Arad- esanádi gaz-
dasági takarékpénztár cégjegyzőjének hozzá-
szólása után a gyűlés elhatározta, hogy felkéri
a kereskedelmi és iparkamara elnökségét: ir-
jon fel az ügyben az igazságügyminiszterhez
a következő irányelvek figyelembe vételével:

1. Az óvatolási határidő tolassék ki a há-
boru végéig az összes váltókra nézve.

2. Az elévülés határideje úgy a moratorium-
mos, mint a halasztás alá nem eső váltóknál a
háboru befejezésétől számított egy évben álla-
píttassék meg.

3. A háboru alatt bármely okból nem ér-
vényesített követelések kamata a háboru be-
fejezésétől számított három év alatt évül-
jön el.

4. A kormány az 1912. évi LXIII t.-c. 18.
§-a alapján annak idején rendeletileg állapítsa
meg a háboru befejezésének napját, úgy, amiut
az a háboru kezdő napjával (1914. augusztus
1.) történt.

5. Az ingatlanokra adott kölcsönök alap-
ján ne csak a záloglevél kibocsátására jogosított
intézetek tüzetnessenek ki árverést a háboru
alatt, hanem a többi intézetek is.

Foglalkozott még az értekezlet a forgalom
pénzünelküli lebonyolításának kérdésével is, ér-
deemi határozatot azonban ez ügyben nem ho-
zott, hanem megbizta a kamarát, hogy a ke-
reskedők bevonásával külön értekezletet hívjon
össze e kérdés megvitatása céljából. Ezután
Fodor Gyula megköszönte úgy Ottenberg ud-
vari tanácsos elnöknek, mint a kamara főtítká-
rának és a kamara egész vezetőségének a pénz-
intézetek érdekében kifejtett fáradozását.

Szávay Gyula kitüntetése. A hivatalos
lap mai száma a következő királyi kéziratot
közli: „Személyem körüli magyar miniszterem
előterjesztésére Szávay Gyulának, a debre-
ceni kereskedelmi és iparkamara titkárának,
nyugalomba vonulása alkalmából, közgazda-
sági téren kifejtett buzgó működése elismeré-
sül, Ferencz József-rendem tisztikeresztjét
adományozom. Kelt Laxenburgban, 1917. évi
március hó 27-én. Károly s. k. Roszner Er-
vin báró s. k.” — Szávay előbb a győri, utóbb
a debreceni kamara élén oly tevékenységet
fejlesztett ki, a melyért a gazdasági körök már
évtizedek óta az ország egyik legértékesebb
vezető egyéniségének ismerték el. Most, hogy
a kamarák országos központjának igazgatója
letti, megvált a debreceni kamarától és ezt az
alkalmat használta fel a kormány, hogy je-
léntős tevékenységének királyi elismerését ki-
eszközölje.

Nyugdíjazott ezredes. A király elren-
delte Vinczei Vinc Sándor 2. honvéd gya-
logezredbeli ezredesnek a megejtett felülvizs-
gálát eredménye alapján, mint honvédségi csa-

patszolgálatra nem alkalmasnak. helyi szolgál-
latra alkalmasnak, a nyugállományba való he-
lyezését.

H I R E K.

Valtozások a hadügyminisztériumban a Kranz-per miatt.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Bécsből jelentik: A hadügyminisz-
tériumhoz közelálló körökben befe-
jezett ténynek tekintik, hogy ennek a
pernek az elítélteken kívül még más
dozatai is lesznek.

Jarzebetzky osztályfőnököt, a ki a
hadügyminisztériumban a bevásárlási
ügyeket intézi s aki a botrány kipa-
tanása után még rehabilitáló nyilat-
kozatot adott ki Kranz és társai
számára, a hadügyminiszter valószí-
nűleg más beosztásban fogja felhasz-
nálni. Tény az, hogy Jarzebetzky
ma sem intézi osztálya ügyeit.

Súlyosabb következményekkel jár-
bat az ügy Lustig Balázs századosra.
a hadügyminiszter korábbi közgazda-
sági referensére, aki a tárgyalások
során mint tanu kompromittálta ma-
gát, mert kiderült róla, hogy Kranztól
ajándékokat fogadott el. Lustig a csá-
szárváros mulató világának egyik leg-
ismertebb alakja volt, akinek költsé-
ges életmódja s nagyuri passziói már
régóta gyanút keltettek. Dacára an-
nak, hogy az egész háboru alatt nem
volt a harc-téren, hét kitüntetést ka-
pott, a hadügyminisztériumban kifejt-
ett közgazdasági tevékenységéért. Töb-
bek között megkapta a Lipót-rendet
is. Azt sem tartják kizártnak, hogy
az igazságügyminiszter, Schenk báró
átmeneti lemondását nem fogja visz-
szavonni, azért, hogy szerepe ebben
az ügyben teljesen tisztáztassék.

Annyi bizonyos, hogy a hadügy-
minisztérium bevásárlási osztályát
ezzel az esettel kapcsolatosan átszerve-
zik s a közgazdasági élet elsőrendű
szakembereivel egészítik ki.

— **A királyi pár hazatérése.** Bécsből
jelentik: A király és a királyné ma
délután három órakor Laxenburgba
érkeztek.

— **Oszták szocialista vezér béke-
tárgyalásai.** Bécsből jelentik: Adler
Viktor, az oszták szociáldemokraták
vezére Stockholmba utazott a nemzet-
közi szociáldemokratáknak a béke
ügyében való tárgyalására.

— **Erősödik az ir mozgalom.** Hagából je-
lentik: Irországban a helyzet napról-napra
komolyabb lesz. A Sinn-Fein mozgalom nő-
tőn-nő. Az ostromállapotot egész irlandban
megszigorították és nagy csapatteket küldöttek
oda. A mozgalomnak főfészke Ligrik, ahol az
elmúlt héten 220 embert letartóztattak.

— **Görögország — köztársaság lesz?**
Kopenhágából jelentik: Venizelosz
napok óta Londonban tárgyal Balfour
külgügyminiszterrel, hogy Görög-
országban egy szabad köztársaságot ala-
pítsanak. Anglia hír szerint kedvezően
fogadta Venizelosz tervét.

— **Deniflé Károly alezredes halála.** Denif-
lé Károly alezredes ötvenhat éves korában
hosszas betegség után Temesvárott meghalt.
Aradon kezdte meg tisztii pályáját, innen ke-

rült Temesvárra Deniflé Károly, mint őrnagy
és évek óta volt a katonai parancsnokság had-
kiegészítő osztályának főnöke és csak nemrég
lépett elő alezredessé. Előzékeny, kedves mo-
doráért mindenki, aki csak érintkezett vele,
nagyrabecsülte és tisztelte. Kiváló szolgálatai-
nak elismerésül a háboru folyamán a Ferenc
József-rend lovagkeresztjét kapta a királytól a
hadiéki ményen. Halálát fia, aki mint kato-
nai főállatorvos a harc-téren teljesít szolgálatot,
két leánya és nagyszánu rokonság gyászolja.
Temetése katonai pompával lesz ma délután
három órakor.

— **Szünetel a vizmü.** A vízszolgá-
latás e hó 5, 6. és 7-én, illetőleg
csütörtök, péntek és szombaton éj-
jeli 11 órától reggel 5 óráig szüne-
telpi fog.

— **Málázás.** A bécsi kereskedői világnak
egy kedvelni mérszerű és általános becsü-
lésű tagja halt meg, akinek személyes,
egyéni tulajdonságai miatt nemcsak az oszták
es-ásztárvárosban, hanem Aradon is igen sok
tisztelő és jómódú volt. Deutsch Aurél a
mezőgazdasági körökben ismert Deutsch Testvé-
rek cégnél egyik fője volt. A tisztesség és
beosztás modern kereskedőnek a típusa volt,
amelytől a városban vezette üzletét,
embertársai is őt és halála ezért mindenütt
a legesetöbb részvételt keltette. Deutsch Fül-
öp a Deutsch Testvérek cégnél most már
egyedüli főnöke, testvérét és cégtársát gyászol-
ja az elhunytban, akinek temetése Bécsben a
központi sírkertben lesz. A haláleset alkalm-
ából az elhunyt testvére és üzletének alkalm-
zottaival gyászjelentést adtak ki.

— **Adományok.** Baross Ferenc Aradvár-
megye főispánjához érkezett újabb adományok:
Vármegyei Vörös Kereszt Egylet javára:
Pungly Lászlóné Sofronya 1000 korona. Rok-
kant alapra: Mahler Szimeon Otlaka 88 ko-
rona 20 fillér, Mara György 8 korona 62 fill-
lér, Hecz Jánosné és Katona Mária Otlaka
7 korona 80 fillér.

— **A kultúrpalota parkjának ingyen padjai.**
Az Aradi Közlöny szövege tegnapelőtt, hogy
a kultúrpalota körül a múlt évben elhelyezett
fehér padokat érthetetlen okokból most eltün-
tették és borszákeket raktak helyükre. Lapunk
felhasználásának kelendő eredménye lett, mert ma
már a város gazdasági ügyosztályának gyors
intézkedése következtében az ingyen padok is-
mét vissza kerültek a kultúrpalota parkjába.

— **Hadjóterékenység.** A világosi gimnázis-
tár és polgárisok 7 koronát adományoztak a
rokkant katonáknak.

— **Szilvaiz árusítása.** Egy vagon szilvaiz
érkezett ma a város közlelmzési ügyosztályá-
hoz, amely pénteken reggel fog a kereskedők
között kiosztásra kerülni. A közönség külön-
ként 2 kor. 56 fillérért vásárolhatja, a keres-
kedők ennyiért kötelesek adni. A vagon szil-
vaiz 68 hordóból áll, a jelentkező kereskedők
jegy nélkül, egy-egy hordót kaphatnak. A szil-
vaizt a város a szerbiai katonai kormányzóság-
tól kapta.

— **Megszökött szélhámós.** Az Aradi Köz-
löny mai számában közöltük, hogy Bloch H.
és fia aradi papirkereskedő cég üzletében teg-
nap egy csaló katonát tartóztattak le, aki
Doulány János főhadnagy aláírásával bélyeg-
zött rendelt, mellyel nagyobb szélhámosságo-
kat akart elkövetni. A katonát a rendőrségre
kisérték és miután a letartóztatásánál éllensze-
gült, ártelofonáltak a katonai hatósághoz, hogy
a szélhámósért erős fedezetet küldjenek ki.
Beregi Sándor dr. rendőrfogalmazónál jelent-
kezett a katonai őrség, mely négy tagból áll.
Beregi dr. a letartóztatott katonát átadta az
őrségnek, hogy a várba kísérjék. Ma reg-
gel telefonon értesítették a rendőrség bünyüi

LEGUJABB.

Erkezett reggel 3 órakor.

Parasztlázadások az új kormány ellen.

Stockholm. Pétervárról jelentik: Egész Déloroszországban forradalmi puccsokat készítettek elő. Ogorodowban a rendőrség fölfegyverezte a hadifoglyokat, az új városi közigazgatást elmozdította és a régit állította helyre. Tulajdon katonaságot küldöttek ki és kizárására került a sor, Ogorodow egyelőre a lázadók kezében van. Egész Déloroszországot az új kormány igen megbízhatatlannak tartja. A paraszti krízis is nagy mérvet öltött, nagy tüntetések vannak az új kormány ellen, de nem követelik a régi állapot visszaállítását. A paraszti képviselők azt kérik, hogy mi fog történni a cári birtokaival és apanázsával.

Berlin. A Vörsische Zeitung jelenti Stockholmból a cári lemondásáról: Sulgin duma képviselő, aki Gueskov a mostani hadügyminiszterrel a duma megbízásából a cárt lemondásra kényszerítette, a következőket közli. Tíz óra felé érkezünk Pskowba, ahol miután Ruszkij tábornok is megérkezett, először 5 vele akartunk tárgyalásokat folytatni. Azt hittük, hogy sokáig kell várnunk az udvari vonatra, amikor a cári adjutánsa kocsin odajött hozzánk és azt mondta: *Ofelsége várja önöket.* Erre kiszálltunk és néhány pillanat múlva beléphetünk a cári különvonatába, a szalonkocsiba. Ott Frederiks báró és egy tábornok, akik nevét nem ismerem, fogadott bennünket, míg néhány pillanat múlva a cári lépett be katonai ezredesi uniformisban. A cári lépett és felszólított, hogy foglaljunk helyet. Gueskov a cári mellé telepedett, én szemben vele. Frederiks a kocsimásik részében külön asztalnál foglalt helyet. A tábornok egy külön asztalhoz ült és úgy látszott, hogy írásbeli feljegyzéseket akart készíteni. Ekkor belépett Ruszkij tábornok, aki szintén a cárral szemben ült le.

A beszélgetést Gueskov kezdte meg, és én felhívtam, hogy Gueskov a cárnak valami

rosszat, vagy kegyetlent fog mondani, de ez nem történt. Hosszabb beszédében nem érintette sem a szövetségesek, sem a múlt kérdését, csak a jelenlegi helyzetről beszélt és megkísérelte bebizonyítani, hogy a tönk szélére jutottunk. Gueskov nem nézett a cári szemébe, jobb kezét az asztalra tette, úgy látszik félt a cári szemébe nézni és így beszélni könnyebbnek látszott. Beszédét azzal fejezte be, hogy egyetlen ut áll nyitva: a cári mondjon le fia javára és Mihály nagyherceget nevezze ki régenssé. Amikor Gueskov ezeket mondotta, Ruszkij tábornok a fülebe sugta, hogy a dolog már elhatározott tény. Amikor Gueskov beszédét befejezte, kezdett a cári nyomban beszélni. Gueskov nagyon izgatottan beszélt és az izgatottságát néhányszor félbeszakította a monddal, a cári ellenben egész nyugodt volt, mintha nem is őt illet és nem fontos ügyről lenne szó. Egész nyugodt hangon mondta a következőket:

Tegnap és ma egész napon át gondolkodtam, mindent megfontoltam és arra az elhatározásra jutottam, hogy lemondok a trónról. Ma délután három óráig kész voltam tiam javára lemondani, később beláttam, hogy nem vagyok kész tiamtól megválni. Itt néhány pillanatig hallgattam a cári, majd nyugodtan folytatta:

— Remélem önök ezt megértik, elhatározom, hogy fivérem javára mondom le.

Stockholm. A kormány és a polgárság mindent elkövet, hogy a békebarát elemeket elnyomja. A kadett-párt és az oktobrista párt sajtója erőlyesen támogatja ezt az akciót. A kormány eddig több mint ötven embert, akik a béke érdekében agitáltak, letartóztatott. Hír szerint a kormány szigorú rendszabályokat akar életbe léptetni, hogy az azonnal való békekötést elháríthassa és hogy azt az elemet, amely a békét követeli, féken tarthassa.

osztályának főnökét, Buzetz Ferenc rendőrkapitányt, hogy a szélhámos katona, mialatt az őrájárát a várba kísérte, megszökött. A katona nyamozására köröző levelet adtak ki.

— **A villany ára.** Aradváros tanácsa közhírré teszi, hogy az Arad szab. királyi város és az aradi villamossági részvénytársaság között lezárt szerződés IX-ik pontja értelmében az aradi villamossági részvénytársaság folyó évi április hó 1-től kezdődően a magánfogyasztás célját szolgáló áram eddigi árát hektovattórólként egy fillérrel, tehát 6 fillérre lesz állítani keteles.

— **A Vasvitéz teleplezésének teljes programja.** A Kossuth-asztaltársaság a következőkben közli a Vasvitéz teleplezési ünnepélyének teljes programját: Husvét vasárnapján délelőtt fél 11 órakor matiné tartunk a kultúrpalota nagytermében, amelynek műsorát alább ismerterjük: 1. Hunyady-nyitány, előadja a 33-ik gyalogezred vonózenekara. 2. Aikalmi költemény, írta Zombory Andor előadja Kiss Miklós. 3. Magyar toborzó, cigányzene mellett táncolják Oltovay Manei és Gerő Ilonka. 4. Rákóczi-induló, zongorán előadják Keppich fivérek. 5. Magyar dalmű-részletek, énekel Z. Várady Margit, zongorán kíséri Gellért Pál, az aradi színház karnagya. 6. Ünnepi beszéd, tartja Nagy Sándor dr. 7. Szózat, játssza a 33-ik gyalogezred vonózenekara.

Fél 12 órakor a közönség a matiné után a Kossuth-terem felállítandó Vasvitéz elé vonul, ahol a polgári fiúiskolák énekkara nyitja meg az ünnepélyt. Utána Fábry Sándor dr. a Vasvitéz szobráat átadja a városnak, amelynek nevében Varjassy Lajos polgármester veszi azt át. Az ünnepély befejeztével a plakettek és a szögek elhelyezése következik. A matinére je-

gyek előre válthatók 3, 2, 1 koronás árban ifj. Klein Mór könyvkereskedésében.

— **Cukorcsomagoló és papírzacsok Kerpénél.** 901

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— **Az alföldi első gazdasági vasút igazgatósági ülése.** Március hó 31-en tartotta Aradon igazgatósági ülését az tegy. Fábry Sándor dr. elnöklété alatt, melyen résztvettek Szegei Kálmán alelnök, Urbán Péter báró, Bíró Albert, Bohus M. György, Takács Dénes, Vársárhelyi László és Meixner Frigyes igazgatósági tagok. Az igazgatóság behatóan foglalkozott a szanálással kapcsolatos építkezések ügyével, a rendkívül nagy anyaghiányosság folytán mérsékelten felelt a vasut személytarifáját, hogy a szükséges fogyasztási cikkek árdrágulasát némileg fedezni képes legyen és részletesen foglalkozott az igazgatóság a vasut terjeszkedésének jövőbeli programjával. Tervbe vették, hogy a háború után kiépítik a Géza megállóhely — orosházi vonalrészt, mely Kovácsnázsa vidékét közvetlen összeköttetésbe hozná Orosházával; a Tótkomlós Hódmezővásárhely Tiszakécskői vonalat, mely Békésvármegye terményeinek a vizuot közvetlen megközelítést biztosítaná; a csaba—dobozi, a csaba—nagygerendési és a vésztő—kertmegi vonalakat, melyek közgazdasági jelentősége szintén nem kicsinyelhető. Békéscsaba község belterületén a hálózat kiterjesztését szintén tervbe vették, hogy az e részben megnyilvánuló nagy forgalomnak és igényeknek a kisvasut teljesen eleget tehessen. A nagyszabású terjeszkedés megvalósítása természetesen csak a háború után lesz lehetséges, miután ez idő szerint sem a szükséges sineket, sem a forgalmi eszközöket beszerezni nem le-

het. Minden megtörténik azonban a terjeszkedés lehetőségének előkészítésére, hogy a normális viszonyok beálltával az érdekeltségekkel a tárgyalások azonnal felvehető legyenek.

— **A cukor ára Aradon.** Az 1102—1917.

M. E. számú rendelet alapján folyó évi április hó 1-től kezdődően a cukorért követelhető legmagasabb árakat a következőleg állapítom meg:

	Nagybani ár	Kicsinybani ár
Nagy süveg	K 140-95	K 1-49
Kis süveg	" 142—	" 1-50
Koeka 50 kilós ládában	" 147-50	" 1-56
" 50 " dobozban	" 144—	" 1-52
" 100 " zsákban	" 145-50	" 1-54
Por 60 " ládában	" 147-50	" 1-56
" 30 " dobozban	" 144—	" 1-52
" 100 " zsákban	" 144-50	" 1-53
Dara 50 " ládában	" 147-50	" 1-56
" 100 " zsákban	" 144—	" 1-52
Piles 100 " zsákban	" 144—	" 1-52
Kristály 50 kilós ládában	" 146—	" 1-54
" 50 " dobozban	" 142-50	" 1-50
" 100 " zsákban	" 144—	" 1-52
Husvét előző év sivegben	" 144—	" 1-52
Husv. cukor koeka dobozban	" 147—	" 1-55
" " " ládában	" 150-50	" 1-58
" " " kristály zsákban	" 147—	" 1-53
" " " dobozban	" 145-50	" 1-53
" " " ládában	" 149—	" 1-57

A cukrot fenti áraknál magasabb áron árusítani tilos. Aki a cukor árusításra vonatkozó rendelkezéseket megszegi, vagy megszegésénél bármilyen módon közreműködik: kihágást követ el és 6 hónapig terjedhető elzárással és 2000 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. Varjassy Lajos, s. k.

— **A cipőközpont megalakítása.** A hivatalos lap mai száma a kormány rendeletét közli, amely a cipőközpont felállításáról intézkedik. A rendelet szerint a cipőközpont a cipőgyári vállalatoknak, cipőkereskedőknek és a fogyasztói érdekek képviselőire hivatott szervezeteknek, valamint a minisztériumoknak kiküldötteiből fog állani. Mindazok, akár magánosok, akár jogi személyek (társaságok, ipoggyarak, kereskedelmi vállalatok, szövetkezetek, beszerzési csoportok stb.) a kik elidegenítés céljából cipőárakat készítenek, vagy raktáron tartanak, ugyancsak azok is, a kik ily célra szánt cipőárakészleteket a külföldről behoznak, vagy más részére őrizetben tartanak (közraktarak, vámraktarak) cipőárakészleteket az április hó 15-iki állapot szerint április 25-ig a cipőközpontnak bejelenteni tartoznak. Azonutal a cipőárakészletek minden hó 15-én jelentendők be. A bejelentett cipőárakészletek fölött kizárólag a cipőközpont rendelkezik. Ha azonban a cipőközpont a bejelentéstől számított egy hónap alatt a készlettel nem rendelkezik, a bejelentő leköttöttsége megszűnik. A cipőközpont a cipőárakat a kereskedelmi miniszternek a cipőárak megállapításáról kibocsátott rendelete alapján állapítja meg. Ha az ekként megállapított ár nem fedi a bejelentő költségeit, úgy a hiányt a kereskedelmi minisztérium téríti meg.

MOZGÓKÉP SZÍNHÁZ.

Morna Vanna.

(Legenda 4 részben, bemutatja az Uránia színház.)

Amikor magyar gyártmányu filmet hirdettek, bizonyos teljesen indokolatlan elfogultsággal vártuk a bemutatót. Vérünkbe van, hogy csak idegennek, csak jól bevált márkáknál érdekeltek bizalmat. A háború a maga nagy erkölcsi tanúságával itt is átalakította az emberek felfogását és ma már a sok nagyértékű film után megtöpregtek a kétkegyűek serege és sokan vannak a kiknek öröme telik abban, ha a magyar filmiparnak napról-napra fokozódó, előkelő sikerű diadalát átjárja.

Ha van a történelmi legendák között olyan, amely egyenesen vázsonra kívánkozik és ha van téma, amely mintegy várja, hogy moziba sknázzák ki sokoldalú érdekességeit, úgy a Morna Vanna története az. A Kinoriport gyár kiváló rendezője Ilés Jenő, akinek szakavatottságáról, jeles talentumáról nekünk nem kell írunk, mert azt már Berliu művészi körei

FOG- tómekek, aranyból, platina, arany és ezüst, amalgamból és a fog színével azonos porcellánból.

FOG- koronák, hidak, egész fogsorok szálpadlás nélküli aranyból, platínából vagy porcellánból.

FOG- kövek eltávolítása, fogak fehérítése és hibás fogsorok átalakítása, valamint javítása.

FOGHUZAS. Tizenhét éves fogtechnikai gyakorlatom, amelytől a Berlin, Lipcse, Brüsszel és Londonban, nemkülönben Amerikában a legismertebb fogspeciálistáknál mint asszisztens működtem, továbbá tekintve azt, hogy műtermem a mai kor legelőkelőbb műszerrel van felszerelve, elég garanciát nyújtok, hogy még a legkézesebb esetekben is a legteljesebb mértékben megfelelhessek. **JACOBI GYULA** vizsg. fogtechnikus Szabadság-tér 4. Bejárat Eötvös-utca 17. Telefon 757. szám.

rég elmondták, előttünk felismerte és értesítette a kinálkozó szépségeket. A ragyogó szépségű legenga megkapó cselekménye hangulatos beállítások keretében pereg le. A háttérben Ragusa természeti szépségeiben pompázó tengerpartja, örökzöld üde életű növényzetével mintegy lenyűgözi és leköti a maga részére a néző figyelmét.

S ha ilyen találóan tudták megválasztani a felvétel helyét, természetesen, hogy a főszereplők tekintetében is gondosan jártak el. *Lenkoffy Ica*, a mozinak ez az eddig legyőzöttebb sztárja, ismét bizonyosságot ad arról, hogy szépsége, tudása, és művészi érzéke a mozira predestinálja. Van a képen egy-egy epizód amikor a kösziklás partok között zúgó fenséges tenger közelében alkalma nyílik a művésznőnek olyan beállításokban eljátszani egy-egy jelenetet, amelynél megkapóbb, szebb produkciót alig látnunk. A többi szereplő pedig stilszerűen korhű jelmezekben a legenda történelmi alakjainak megfelelően vannak beállítva.

A film a budapesti Uránia színházban 2 hétig volt műsoron és ez az előkelő műintézet arra is érdemesítette, hogy újra műsorra vette. Az aradi közönség tanubizonyosságot tett már arról, hogy megfontodott érzékkel és művészi szépségekre hajló lelkülettel meg tudja érteni és értékelni tudja a művészetet: ma újra alkalma lesz hozzá.

* Henny Porten-premier az Apollóban.
Henny Portent, akit mosolygó arccal, csintalankodva szoktunk látni a mozivászonon, ma a szív érzéseinek szenvedő hősnőjének martirköpenyében került elének a „Vándorfény” című monumentális drámában. Árvaságban éri el a fiatalságát. Mostoha sorsa miatt nem látja meg senki a szépségét, fiatalos üdeségét, csak Fahrenwald báró, a visszavonultan élő különösmilliomos. Az emberek félnék a bárótól, mert a megzavarodottság tünetei mutatkoznak rajta, de Glassner, az árvaleány meleg szívvvel veszi körül a különös férfit, aki a leányt feleségül is veszi. A báró kastélyában azonban rettenetes események történnek. Johan, a vén komornyik üldözi a báró fiatal feleségét, állandóan rémitgeti fenyegető viselkedésével a egyszer élete ellen tör. Később fény derül a titokzatos homályra s kiderül, hogy a vén komornyik egy örült ember, aki a bárót is megfosztotta a nyugalmtól. A titok felfedése után boldogság költözik be a báró kastélyának eddig szomorú falai közé. Henny Porten a főszerepben szinte önmagát mulja felül, oly csodás alakítást nyújt. A nagy dráma mellett egy pompás vígjáték is bemutatásra került. A premier publikuma, a mely színültig megtöltötte az Apolló nézőterét, kitűnően mulatott a szellemes ötleteken. Az új műsor még csütörtökön kerül vetítésre s aztán „Mágnás Miksa” film-bemutatóját tartja meg az Apolló. 3

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1917. április 5-én, csütörtökön:

B) Berlet. B) Berlet.

Csárdás királyné.

Operett.

Kezdet 7 órakor.

ARADI KOZLONY

1917. évi április hó 1-től új előfizetést nyitottunk az „Aradi Közlöny”-re.

Előfizetési árak

helyben és vidéken:

Egész évre . . . . . 36 K.
Fél évre . . . . . 18 „
Negyed évre . . . . . 9 „
Egy óra . . . . . 3 „

Tessék mutatványszámot kérni.

Új könyvek.

A Rokkantárság legújabb számában többek között *Zimmermann Károly dr.*, aradi kórházigazgató főorvos a rokkantadó behozatalának szentel egy tartalmas cikket. Ezenkívül számos érdekfeszítő riport, hír és rendelkezés tartja a lapot, mely állást közvetít és tanácsot ad a hozzáforduló rokkantaknak. A Rokkantárság előfizetési ára egy évre 12 korona. Kapható minden trafikban és pályaudvaron. Szerkesztősége és kiadóhivatala Budapest, VII., Dohány-utca 1. Telefon József 48-82.

A szerkesztőcséte felet:

Rudnyánszky Endre távollétében:
Stauber József.

NYILTÉR.

(Az ezen rovat alatt közzétettéket nem vállalunk felelősséget.)

Deutsch Pülöp mélyen megtört szívvvel tudatja, hogy forrón szeretett egyetlen testvére és cégtársa

DEUTSCH AUREL

Deutsch Testvérek cég beltagja

f. hó 4-én életének 56-ik évében hosszabb szenvedés után elhunyt.

A drága halott földi maradványai Bécsben a központi sírkertben fog elhantoltatni.

Arad, 1917. április 4.

2247

Aldott legyen emléke!

Mélyen tisztelt és szeretett főnökünk

DEUTSCH AUREL ÚR

Deutsch Testvérek cég beltagja

f. hó 4-én életének 56-ik évében hosszabb szenvedés után elhunyt. Végtisztessége Bécsben fog megtörténni.

Felejthetetlen drága jó főnökünk emléket mindenkor kegyelettel fogjuk megőrizni.

Arad, 1917. április 4.

Deutsch Testvérek cég

2248

személyzete.

özvegy Fischer Richardné született Böhöm Mária a maga és valamint nozzatartozói nevében tájadalomtól eltelten tudatja, hogy a szerbiai harctéren, 1915. november 9-én, élete harmincketedik évében hősi halált halt férje

FISCHER RICHARD

cs. és kir. 5. gyalogezredbeli tartalékos főhadnagy, a III. osztályú hadlétkönyves érdemkereszt tulajdonosa

hamvait f. évi április 6-án pénteken délután fél három órakor, az aradi izraelita sírkertben fogják a hazai földbe temetni.

Kötelességét teljesítve, fiatal életét, három esztendő szeretettől áthatott családi boldogságot kellett föláldoznia.

Legyen áldott és szent az emléke és oszónés az örök álma.

Arad, 1917. április 4-én.

özv. Fischer Sámuelné, szül. Weisz Sarolta édes anyja. Fischer Anil arvája. Hauslich Donesné szül. Fischer Szeréna, Fischer Dez-ó, testvérei. Böhöm Geza és neje, sorsa és anyosa. Hauslich Dénes, cs. és kir. ezredes, Farago Rezső és neje. Böhöm Pál és neje, sógorai és sógorónéi. 2244

Uránia

Csütörtökötől — vasárnapig

Monna Vanna.

Legenda 4 részben.

Jegyek délután 3 órától a mozi krodában válthatók.

Matteine-féle

patkány- és egérintás

új eljárás szerint.

Patkány- és egérintáshoz ajánlok patkány- és egérintősz-bacilust. A XX. század legmegbízhatóbb patkány- és egérintőszere, csak patkányt és egéret öl meg, emberre vagy állatra nem veszélyes, tehát mindenütt alkalmazható.

A patkány- és egérintősz bacillus árai:

1 kis adag 2—300 patkány kirtására 6 K

1 nagy adag 3—600 patkány kirtására 12 K.

„Matteine”
vegyeseti laboratorium

Arad, Boro Bend-tér 1. szám.
Telefon 10—45.

Viszketegséget

rüht, sömört legbiztosabban elűnti a **Barna zsir.**
Kis tegely k 1.60, nagy tegely k 3.—, családi adag k 9.—, utasítássalrendelhető. Dr. Flesch B. «Korona» győgytárától, Győr.

ECETSÁV

Garantált 60% vegyileg tiszta, étkezési célokra, prima svéd áru 600 grammos üvegekben.

Kávé

konzerv cukorral, mely a legfinomabb szemekhávé legjobb kávépótlóktól és tiszta cukorból lesz előállítva, 1 klg. megfelel 60 adag izletes kávénak á 0.2 liter.

Cuba pörkölt darált kávé keverék malátával

Beck Testvérek

Arad, Teleky-utca 20. szám.

Vegyes tűzifa

Waggonként, azonnal szállásra kapható

Körösvölgyi

1533

Pálinkaraktárban.

Arad, Andrásy-tér 5. Telefon 651.

Szavatolt, kőmentes mész

waggon rakományként és kőesi számra kapható napi árban.

Motorika Romulus

Almáségres.

Ugyanott kapható 1300 hektoliter bor. 2019

Raffiát Eladó pótló

szőlőkötözésre kiválóan alkalmas elsőrendű svéd papírból készült fonalat gyárt a

„HUNGARIA” aradi pamutárugyár r. t. Mintázott ajánlatok készséggel küldetnek. 1451

Felter Teréz kozmetikai intézete

Legmodernebb szépségápolás. Szépülő májfoltos, mitesseres, pattanásos arcot széppé, ráncos, öregedő arcot simává tesz. Szemöldök, hajszálakat fájda on nélkül végleg eltávolítok. Vörös orr s kezelése, arcbőrhámia zítás. Arcmasszage jutányos bérletben. Hajmosás, ondolítás, hajfestés Henna festékekkel, maniór. Szeret szétküldés vidékre is. 521

Felter Teréz, Arad, Forray-utca 4. szám, I em.

Eladó szivó-gáz malom

Gyoronkon a Lengyel-féle 100.000 koronáért. Bővebbet ugyanott a tulajdonosnál. 2185

Szigoruan rituális

bort és szilvorumot

1000 W ajánl

özy. Krauszmann Sománé Asztalos Sándor-utca 9. 2199

Ólomcsöveket és egyéb

Ólomtárgyakat megvételre keresünk. Aradi nyomda részvénytársaság.

IRÓGÉPEK,

számoló-, sokszorosító- és diktáló gépek, valamint ezekhez minden kelléknek

(szalag, carbonpapír, sokszorosító-viaszlap és festék, sokszorosítópapír, stb. stb.) csakis elsőrendű minőségben való eladása.

Internationalis javító-műhely

minden néven nevezendő mechanikai gépekre — szakszerű vezetés mellett — berendezve.

Állandó gyors- és gépiró-iskola. Írásmunkák, sokszorosítások vállalása.

ZIFFER és HOLLÓ cégnél

ARADON, a főpostával szemben. 771

Milliók és milliók nyerhetők.

Csak meg kell kísérlni szerencsáját és nem szabad annak útját állani.

Gégnk eddig közel **52 milliót** fizetett ki t. ügyfeleinek.

Egy eredmény, mely megmutatja az utat, hogy hol kell szerencsénket megkísérlni. Válasszon az itt felsorolt szerencsés számokból, rendelje azt nálunk postafordultával meg s Onnek biztosan sikere lesz.

Az I. osztály húzása már április hó 13. és 14-én lesz.

Egész	fél	negyed	nyolcad	sorsjegy ára
12.—	6.—	3.—	1.50	korona.
2211	94802	66609	80000	
92900	72811	52113	93466	
83381	28473	6785	4495	

Gaedicke Bankház

részvénytársaság 7136

Budapest, Kossuth Lajos-u. 11. sz.

Válogatott

körishasábfát, körispallót, rönköt, szilfapallót, rönköt 18 cm. — 22-ig, száraz vagy félszáraz állapotban, minden mennyiségben veszek. 1746

Ajánlatokat kér

Schamberger faárugyár, Arad.

Alállrott uradalomba kerestetik egy

béresgazda és kulcsár

azonnali belépésre.

Kisjenői Főhercegi Uradalom Haszonbérlete R.-T.

Kisjenő, Aradmegye. 277

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számítjuk.

Minden szó hirdetéséi ára 8 fillér. Vastagabb betűkkel 16 fillér.

A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

A legkisebb hirdetés ára 1 korona.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. Hirdetéseket délután 1/2 óráig veszünk fel.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

„Deák Ferenc!”

Levél várja. 559

Alkalmazást keres.

Pestárnoknő,

ki irodai teendőkhöz járhat, alkalmazást keres. Cim a kiadóban. 2237

Intelligens

isz. nő, kinek magának is önálló üzlete volt, feltétlenül tisztességes állást elfogadna. Ajánlatot „Bisalom” jellegre a kiadóba kér. 2230

Fodrásznő,

aki oncolásmi, fésülmi, manicűrözni tud, házakhoz ajánlkozik. Flórián-utca 11. Telefon 920. 2239

Volt önálló műszerkereskedő

üzletvezetői, raktárnoki vagy felügyelői állást óhajt, beszél magyarul, német és románul. Cim a kiadóban. 2241

Mágános urhoz

házevetőnőnek ajánlkozik jobb családból való fiatal asszonyka. Cime Szabó Manci Szeged, Barossy-utca 2. sz. 2142

Deutsches Erbn ein

mit Jahreszeugnis sucht Stelle zu Kindern. Briefe erbeten unter „2204“ an die Adm. 2204

Alkalmazást nyer.

Raktárban gyakorlott

kezelő osztály felvétetik. Lengyel Lőrinc, Andrassy-tér 21. 2191

Jó bizonyítvánnyal

bíró szobaleány uri háznál április 15-re felvétetik. Cim a kiadóban.

Nagyobb

aradi hivatalnál óvadékképes pénzbeszedő azonnal felvétetik. Hadroskánt előnyben részesül. Cim a kiadóban. 2222

Megbízható,

komoly boltiszolga felvétetik. Cim a kiadóhivatalban. 2227

Német nevelőnőt

keresek a délutáni órákra 1 gyermek mellé. Kertész Katica, Petőfi-u. 11. 2228

Lapkithordó-pár

jó fizetéssel felvétetik. Bővebbet a kiadóhivatalban. 7891

Egy egyes líra kiutónak

jó fizetéssel, nyomdákban felvétetik.

Nyomdász-tanulóknak

felvétetik két líra, kik a 14. évet beöltöttek és legalább 6 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Üzletek.

Üzletelhelyiség kiadó

Szabadság-tér 5-6. szám. Bővebbet Hammer Vilmos villanyműszerésznel. 1028

Kiadó lakás.

Két szoba; hozzátartozókkal, május 1-re kiadó. Hajó-utca 80. 2233

2 szoba

butor nélkül, villanyvilágítással, esetleg fürdőszoba használattal, május 1-re kiadó. Ugyanott egy teljesen új műtőszobával kiadó. 2238

Kiadó

Andrassy-tér 3. szám alatt egy 3 szobás utcai lakás. Bővebbet Neuman Testvérek városi irodájában. 2194

Gyerekek

a piactéri villamos megálló közelében egy két lakás, 4 szoba, tágas mellékhelyiségekkel azonnalra eladó kiadó Páztótelepen. 2185

Kiadó

Andrassy-tér 3. szám alatt egy üzlet-helyiség. Bővebbet Neuman Testvérek városi irodájában. 2198

Lakást keres.

Háromszobás

lakást villanyal, kerttel, udvarral, májusra keresek. Baromfi nevelőházzal, háztulajdonosát is kedvezménykép tápálással állítom. Cim Wesselényi-u. 26. 2231

Ingatlan.

Székely-utca 6. számú

ház eladó. Bővebbet ugyanott. 2240

Egy emeletes bérház

teljesen jókarban tartott 10 lakással eladó. Szél-utca 2b. 1425

Szabadság-tér közelében

400 m² birtoklakkal 2 utcára szülő nagy ház, több lakással, 8 lóra való istállósával és 16-17 kocsi-utóval padozott és fedett színekkel, eladó. Bővebbet Kálmán János-utcai gyógyszerárban. 2180

Egy kétemeletes

modern bérház a belvárosban eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2170

Kiadó

Munkácsy Mihály-utca 4. sz. ház, urilakás, szép udvar, kocsiszin és négy lóra istállóval. Bővebbet Porczán Lajosnál, Bocskai-utca 7. 2210

7 és 1/2 magyar hold

szépfejtésű, jó szőlő Galsán eladó. Gantner János Arad, Bekus-palota. 2212

Kisebbségi magánház

kerttel, haszonbérbe, vagy megvételre kerestetik. Ajánlatokat „Mágánház” jellegre a kiadóba kér. 2220

Vétel és eladás.

Cigaretta hávályok

viszonteladók részére is kaphatók Deák Béla könyv-, papír- és zeneműkereskedésben, Porray-utca. Telefon 902. 871

Szőlőkötés

nemes fűvesező, tavaszi vágás, tíz markos kötegenként három koronával, nagy mennyiségben kapható Stefanutz János plebanosnál, Mondorakon. Villamos megállóhely a ház előtt. 2234

Eladó

fűrészgépek, benzínmotorok, lakatosgépek, szerszámok, fuvok, kovacsütő, szék, kocsik, 2 kerekű kézikocsi, Autogén-hegesztő készülék, targoncák. Facán utca 6. szám. 2222

Eladó

egy fényezett ág, ruganyos matracokkal, egy ejeli szekrény, egy matt, tükrös és marványiappal állított mosó, egy mosóservise és egy nagy mágorbó. Mikos Kelemen-utca 6. szám, 10. ajtó, a délelőtti órákban megtekintendők. 2243

Művészeti ajándékok

jól éneklő kanári madarak kaphatók Flórián-utca 7. alatt. 2245

Jókarban levő

nettó házösszeberendezés, egy jég-szekrény és gyermekkosci eladó. Megtekintendők Kálmán János utca 17-19. 2249

Villany-csillár

három égővel petróleum lámpából átalakított eladó. Flórián-utca 26. földszint jobbra. 2248

Bükkléből készült

kapa-, ása- és kaszanyelők, gereblyék prompt szállításra kapható Groszmann Albert cégnél, Nagykikinda. 2123

Vessék

koronázási blyegeket és egész gyűjteményeket. Könyvtárakat és egyes könyveket. Kerpel könyvkereskedés. 901

Ajánlatok

viszonteladók szilvaizet, diót, fahéjat egészét, teát és különféle testeket, igen olcsó áron. Blauer, Flórián-u. 11. 2200

Egy átalakítási eladó

eladó. Megtekintendők Andrassy-tér 3. 2209

Kiadó

egy szép fehér gyermekkosci és egy kutyakölyök. Cim a kiadóban. 2213

Cseplőgarantúra eladó

Zimánköcs. Bővebbet ugyanott a községi hírnél. 2216

Használt ólom

megvételre kerestetik. Bővebbet a kiadóhivatalban. 7892

Magyar királyi államvasutak.

Menetrend.

Érvényes 1917. év április hó 1-től.

Aradról Budapestre indul:

Gyorsvonat reggel 6:20
Személyvonat délelőtt 11:42
Személyvonat este 9:39

Aradról Budapestre érkezik:

Gyorsvonat délután 1:25
Személyvonat este 7:25
Személyvonat reggel 5:45

Budapestről Aradra indul:

Gyorsvonat délután 2:10
Személyvonat reggel 7:50
Személyvonat este 9:10

Budapestről Aradra érkezik:

Gyorsvonat este 6:59
Személyvonat délután 3:31
Személyvonat reggel 5:57

Békéscsabáról Nagyváradra ind.:

Személyvonat reggel 4:35
Személyvonat délután 1:35

Nagyváradról Békéscsabára ind.:

Személyvonat délelőtt 10:10
Személyvonat este 7:52

Különléle.

Dr. Schajkovszky

lábizzadási elleni szer, biztos, kipróbált ártalmatlan szer, rögtön hat, ára 1 korona. Kapható Földes és Hehs gyógyszerárban.

Az angol

fájdalomcsillapító Bengue balsamot teljesen pótolja a Hehs-Földes-féle fájdalomcsillapító balsam, teljesen azonos összetételű, mint a Bengue liniment. Ára 2 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

1 milliót

2 fonyereményben

3 év alatt

fizetett ki a temesvári osztálysorsjegy felarúsító, a

Temesvári Bank és Kereskedelmi R.-T.

Váltóüzlet Belváros: József-herceg-tér 3/a

Józsefvárosi fiók: Kossuth Lajos-u. 11.

Gyárvárosi fiók: Pó-utca 23. Városi bérpalota.

Még pedig: a 107203. sz. sorsjegy K 600.000,

a 10831. sz. sorsjegy K 400.000, összesen egy millió.

Új játék április 13-14. kezdődik.

Osztálysorsjegyek már eredeti árban kaphatók: 1053

1 egész 1 fél 1 negyed 1 nyolcad K 12— K 6— K 3— K 150

Földbirtokosoknak

35 évre 4 1/2% kamat 99 árfolyam,

50 évre 5% kamat 1% törlesztés teljes árfolyam,

68 évre 4% kamat 0.85% törlesztés 94 1/2 árfolyam mellett, továbbá

aradi és békéscsabai házakra

50 évre 5 1/2% kamat, 1/2% törlesztés 98 árfolyam mellett törlesztés kölcsönökkel folyósított és birtokparcellázásokat elvállalja és gyorsan keresetű vezető a

Budapesti Közlönyközvetítő és Parcellázó Részvénytársaság

Budapest, VIII., Kenyérmező-u. 6.

Aradi megbízottunk: Bonyhádi József ur. Kapa-u. 47., d. u. 2-4. g.

781

Tiszta, jó minőségű

házi szappan

nagyobb mennyiségben megvételre kerestetik.

Legfájdalmasabb tyukszemétől

is három nap alatt mindenki megszabadul a Hajós-féle ANAGALLIN használatával. Kezelése igen egyszerű, nem piszkos, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázni kell az ANAGALLIN szóra. Ára használati utasítással 1 korona.

Gyöngyfehér fogakat nyerünk a

Doré fogpaszta

használatával. Nem habok! A szájrészt desinfectálja, utólagos keletkezés. Ára egy porcelán-szetecének 80 fillér.

Fenti szerek kizárólagos készítője és egyedül nagy raktára:

HAJÓS ÁRPÁD

Gyógyszertára Arad, Andrassy-tér 22. sz. (Mogyorósszal szemben.)